

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Asistent prevence kriminality v systému
prevence sociálně patologických jevů

Bc. Nela Štěpánková

Diplomová práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Nela Štěpánková**
Osobní číslo: **H16416**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Název tématu: **Asistent prevence kriminality v systému prevence sociálně patologických jevů**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Téma diplomové práce je zaměřeno na aktuální problematiku, a to na význam pozice asistenta prevence kriminality. Práce bude teoreticko-praktická. V teoretické části práce bude popsán systém jednotlivých aktérů v oblasti prevence sociálně patologických jevů s důrazem na asistenta prevence kriminality a realizováno zhodnocení projektu Asistent prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky. V praktické části bude využito kvalitativních metod - hloubkových rozhovorů, analýzy dokumentů a kazuistik.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KWADRANS, ukasz. Education of the Roma: in the Czech Republic, Poland and Slovakia : gap confrontation between expectations and reality : comparative research. Wrocaw: Foundation of Social Integration PROM, 2011. ISBN 978-83-62969-05-0.

POKORNÝ, Vratislav, Anton TOMKO a Jana TELCOVÁ. Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe. Vyd. 3., rozš. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. Prevence sociálně patologických jevů. ISBN 80-86568-04-0.

ŠIMÍKOVÁ, Ivana a Imrich VAŠEČKA. Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace. Brno: Barrister & Principal, 2004. ISBN 80-7364-009-0.

ZAPLETAL, Josef. Prevence kriminality. 2., přeprac. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. ISBN 80-7251-200-5.

ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Zdenka Šándorová, Ph.D.

Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce:

31. března 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2018

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila,

a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20. 3. 2018

.....

Bc. Nela Štěpánková

Mé poděkování patří PaedDr. Zdeně Šáňdorové, Ph.D. za její cenné rady, informace a vlídný přístup při vedení diplomové práce. Dále děkuji všem respondentům za ochotné poskytnutí rozhovorů, protože bez nich by tato práce nemohla vzniknout.

NÁZEV

Asistent prevence kriminality v systému prevence sociálně patologických jevů

ANOTACE

Téma diplomové práce je zaměřeno na aktuální problematiku, a to na význam pozice asistenta prevence kriminality. Práce bude teoreticko-praktická. V teoretické části práce bude popsán systém jednotlivých aktérů v oblasti prevence sociálně patologických jevů s důrazem na asistenta prevence kriminality a realizováno zhodnocení projektu Asistent prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky. V praktické části bude využito kvalitativních metod - hloubkových rozhovorů a kazuistik.

KLÍČOVÁ SLOVA

prevence, asistent prevence kriminality, sociálně patologické jevy

TITLE

Crime Prevention Assistant in system of prevention social pathologies phenomene

ANNOTATION

This diploma thesis deals with actual issue of the meaning of the an assistant of criminal prevention. The phesis consist of a theoretical ani practical part. In the theoretical part there a description of the individul actors in the field of the prevention of social pathology phenomene phenomena with a focus an asisstant of criminal prevention, and an evolution of the Assistant of Prevention Project of the Ministry of the Interior of the Czech republic. In the partical part of the thesis the qualitative methods – in – depth interviews and case studies – will be used.

KEY WORDS

prevention, crime prevention assistant, prevention social pathologies events

Obsah

Úvod	13
TEORETICKÁ ČÁST	14
1 Prevence kriminality v České republice	14
1.1 Druhy prevence	15
1.2 Systém organizace prevence kriminality v České republice	16
1.3 Objekty prevence kriminality	17
1.4 Cíle prevence kriminality	17
1.5 Zásady	18
1.6 Národní preventivní den	18
1.7 Nejúspěšnější projekty pro rok 2017	19
2 Sociálně patologické jevy	21
2.1 Historie sociální patologie	21
2.2 Sociální deviace	22
2.3 Společenská pravidla a společenské normy	22
2.4 Mediální norma	23
2.5 Zdroje a příčiny	23
2.6 Etiologie sociálně patologických jevů	24
2.7 Teorie zdrojů sociální patologie	24
2.8 Vybrané sociálně patologické jevy	25
2.8.1 Agresivita a násilí	25
2.8.2 Příčiny agresivity a násilí	26
2.8.3 Vandalismus	26
2.8.4 Škodlivé užívání alkoholu a nikotinu	27

2.9	Osobnost pachatelů	28
3	Projekt Asistent prevence kriminality	30
3.1	Historie	30
3.2	Základní informace o PAPK	30
3.3	Cíle projektu	31
3.4	Kladné efekty pro cílovou skupinu	32
3.5	Projekt Asistent prevence kriminality II	32
3.6	Zapojení obce do PAPK	33
4	Výběrové řízení APK	34
4.1	Základní kroky k výběrovému řízení	34
4.2	Příprava členů výběrové komise	35
4.3	Možnosti selhání členů výběrové komise	35
4.4	Příprava APK k výběrovému řízení	36
5	Působnost APK ve vybraných městech	39
5.1	České Budějovice	39
5.2	Most	40
5.3	Písek	40
5.4	Pardubice	41
6	Osobnost APK	43
6.1	První den	44
6.2	Druhý den	45
6.3	Třetí den	45
6.4	Spolupráce Mentora s APK	45
6.5	Klíčové kompetence	46

6.6	Konkrétní činnosti APK v obci	46
7	Sociální vyloučení a Romové	47
7.1	Sociální vyloučení	47
7.2	Romové	48
	PRAKTICKÁ ČÁST	49
8	Metodologie výzkumu	49
8.1	Cíl výzkumu a hlavní výzkumná otázka	51
8.2	Výzkumný vzorek	51
8.3	Příprava a průběh výzkumného šetření	52
8.4	Zpracování dat	52
9	Rozhovory	53
9.1	Ředitel Městské policie Hradec Králové	54
9.2	Mentor	57
9.3	APK	70
10	Diskuze	73
	Závěr	76
	Seznam použité literatury	77
	Internetové zdroje	79

SEZNAM SCHÉMAT

Schéma č. 1: Ředitel městské policie

Schéma č. 2: Mentor

Schéma č. 3: APK

SEZNAM ZKRATEK

APK	asistent prevence kriminality
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
MPSV	ministerstvo práce a sociálních věcí
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
OP	obecní policie
PAPK	projekt Asistent prevence kriminality
PČR	Policie České republiky
popř.	popřípadě
resp.	respektive
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaně
vč.	včetně

Úvod

Osobnost asistent prevence kriminality a zároveň projekt Asistent prevence kriminality v současné době působí v mnoha městech České republiky a je zpravidla dotován Ministerstvem vnitra České republiky spolu s příslušným městem. Sociálně patologické jevy se zde vyskytují řadu let, ale jejich eliminace se nijak výrazně nesnižovala až do doby, než do ulic vyšli asistenti prevence kriminality. Také se objevily nové nelátkové, tzv. novodobé, sociálně patologické jevy, které ovšem asistent prevence kriminality nedokáže zmírnit.

Obecně lze konstatovat, že toto téma je velmi aktuální, avšak se domnívám, že je opomíjené. Veřejnost by měla znát činnost asistentů prevence kriminality na ulici, jejich poslání, popř. aby se nebála na ně obrátit se současným problémem nebo vzniklým konfliktem. Z tohoto důvodu jsem si toto téma vybrala, abych na něho upozornila, alespoň ve svém okolí.

Teoretická část se zabývá prevencí kriminality na území České republiky na různých úrovních a jejím rozdělením. Dále jsou obecně popsány sociálně patologické jevy a poté konkrétní sociálně patologické jevy, se kterými se asistent prevence kriminality nejčastěji setkává v pracovní době, a také popis osobnosti pachatelů. Následuje kapitola o projektu Asistent prevence kriminality (dále jen PAPK) a hodnocení projektu z různých měst. Předposlední kapitola je věnována osobnosti asistenta prevence kriminality a poslední, sedmá, kapitola se zabývá problematikou sociálního vyloučení a Romy.

V praktické části je popsána metodologie výzkumu, jsou uvedeny rozhovory s ředitelem Městské policie Hradec Králové, Mentorem a asistenty prevence kriminality (dále jen APK), taktéž z Hradce Králové. Diplomová práce je zakončena diskuzí a závěrem.

V kapitolách se vyskytuje pojem Mentor s velkým počátečním písmenem proto, že je takto prezentován i v Metodice výběru, přípravy a činnosti (KA10) „Asistent prevence kriminality“.

Při zjišťování potřebných odborných zdrojů a informací k vytvoření této práce jsem narazila na zjištění, že není k dispozici vydaná žádná odborná kniha k tomuto projektu a k osobnosti asistenta prevence kriminality, na kterou lze odkázat. Důvěryhodné podklady jsem našla především v již zmiňované Metodice a na webových stránkách ministerstev.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Prevence kriminality v České republice

V dnešní době je prevence kriminality součástí našeho každodenního života, leč si to někteří ani neuvědomují. Má různou podobu, ať už formou letáků, internetových spotů či besed. Obvykle ji realizují státní a nestátní organizace a snaží se o snížení a odrazení páchání kriminality. Prevence kriminality je jednou z částí, kterou se zabývá kriminologie.

Kriminologii lze definovat jako „*vědu o kriminalitě (zločinnosti), jejích pachatelích a obětích a o její kontrole*“. (Novotný, Zapletal, 2008) Zkoumá se jako společenská realita, jako skutečně existující fenomén. Řadí se mezi empirické vědy, a proto je založena především na kriminologických empirických výzkumech, jejichž poznatky musí být přezkoumatelné. Tento termín poprvé použil zřejmě francouzský antropolog Topinard v roce 1879. Později, v roce 1885, se tento pojem objevil v Itálii. Byl použit v názvu Garofalovy knihy "Criminologia". Od druhé poloviny 19. století se kriminologie stává samostatný vědní obor. (Novotný, Zapletal, 2008)

Kriminalita neboli zločinnost patří mezi nejzávažnější sociálně patologický jev. Kromě kriminologie zkoumá kriminalitu i další samostatné kriminální vědy (trestněprávní věda, kriminalistika a kriminální politika – jednotlivé vědy se zabývají jinými úkoly, z jiných hledisek a různými metodami). Existuje mnoho druhů kriminalit, např. kriminalita bílých/modrých límečků, hospodářská, kybernetická (počítačová), latentní, majetková, z nouze, mravnostní, násilná nebo obecní. (Zoubková, 2011)

Dále Zoubková upřesňuje pojem prevence kriminality jako společenské opatření, které je zaměřené na předcházení sociálně patologických jevů ve společnosti. Zejména kriminalitě. Je to souhrn specifikovaných opatření, jako je preventivní strategie, preventivní programy prevence atd. (Zoubková, 2011)

Další možnou charakteristikou prevence kriminality je z portálu Prevence kriminality v České republice, kde se uvádí, že to je komplexní opatření sociální a situační prevence, do které spadá i informovanost veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností. Součástí toho je i pomoc obětem trestných činů. Úzce to také souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří různé formy závislostního chování. Preventivní aktivity probíhají po celé republice na úrovni primární, sekundární a terciární, které budou podrobněji popsány hned níže. (prevencekriminality.cz)

1.1 Druhy prevence

Existuje několik druhů dělení prevence, ale do této teoretické části bylo vybráno toto dělení z toho důvodu, že patří mezi nejznámější a nejpoužívanější. Také je velmi často známo nejen mezi odborníky, ale i mezi veřejností, a to vč. žáků ve školách, protože právě ve školských zařízeních bývají často využívány preventivní programy z různých oblastí dle Zoubkové.

Primární prevence je zaměřena na celou populaci, zahrnuje především výchovné a vzdělávací aktivity. Zaměřuje se na pozitivní ovlivňování hodnot, nabádá ke zdravému životnímu stylu. (Zoubková, 2011)

Sekundární prevence se zaměřuje na osoby nebo skupiny lidí, u kterých je riziko, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. Samotná prevence je zaměřena na rizikové faktory, které jsou v sociálním prostředí, kde tyto osoby žijí. (Zoubková, 2011)

Terciární prevence se snaží předcházet opakovanému trestnému chování/trestné činnosti. Jedná se o resocializaci pomocí pracovního uplatnění a bydlení, rodinným poradenstvím, motivací pro vzdělání, získání odborné kvalifikace. Cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a uvedení do původního stavu funkčního sociálního prostředí. (Zoubková, 2011)

Sociální prevence jsou činnosti, které ovlivňují proces socializace a sociální integrace. Dále aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek. Nedostačující společenské a ekonomické podmínky jsou hlavní příčiny páchání trestné činnosti. (Zoubková 2011)

Nutno zmínit, že zde primární prevence spadá do působnosti rodiny, škol a obce. Za sekundární prevencí odpovídají odborníci především z resortů Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České a s Ministerstvem zdravotnictví České republiky. Zde záleží, o jaké aktivity se jedná, aby bylo nutno spolupracovat s již vyjmenovanými resorty. (Zoubková, 2011)

Prevenčí viktimnosti a pomoc obětem trestných činů se má na mysli taková pomoc, která je založena na konceptech bezpečného chování, rozdílného s ohledem na různé situace a psychickou připravenost ohrožených osob. Jde o skupinové a individuální, zdravotní, psychologické a právní poradenství atd. Využívá např. metody situační prevence. (Zoubková, 2011)

Situační prevence se zakládá na zkušenostech, že určité druhy kriminality se objevují jen v určité době, na určitých místech a za určitých podmínek. Pomocí organizačních, režimových, fyzických a technických kroků se snaží situační kriminogenní podmínky minimalizovat. (Zoubková, 2011, prevencekriminality.cz)

1.2 Systém organizace prevence kriminality v České republice

V České republice se prevence kriminality provádí na mezíresortní úrovni, resortní úrovni a místní úrovni. I přesto, že prevence kriminality je celorepublikově pokryta, vždy je nutné mít na paměti, že každá osoba je zodpovědná za své chování a činy.

Spolupráce na mezíresortní úrovni spočívá v tom, že se vytváří preventivní politika vlády ve vztahu k obecné kriminalitě a k vzájemné spolupráci, dále se mohou vytvářet nové preventivní činnosti jednotlivých resortů zastoupených na Republikovém výboru pro prevenci kriminality. (prevencekriminality.cz, 2017)

Republikový výbor pro prevenci kriminality je zřízen od roku 1993 Ministerstvem vnitra České republiky jako mezíresortní iniciační, metodický a koordinační orgán. Tento výbor zasedá obvykle jednou měsíčně, není-li tomu tak, tak minimálně šestkrát během kalendářního roku. Výbor má 25 členů, předsedou je ministr vnitra a pozici výkonného místopředsedy zastává náměstek ministra vnitra. Mezi členy výboru lze najít zástupce např. z těchto oblastí: Asociace krajů České republiky, Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, zástupci z dalších jiných ministerstev, Nejvyšší státní zastupitelství, Úřad vlády, Probační a mediační služba České republiky, Svaz měst a obcí České republiky atd. Jejich hlavním cílem je vytvořit a sjednotit koncepci preventivní politiky Vlády České republiky na mezíresortní úrovni a metodicky ji napomáhat realizovat na všech úrovních veřejné správy. Vytváří Strategii prevence kriminality pro dané období, kterou předkládá Vládě České republiky. Každý rok vyhodnocuje cíle a úkoly vyplývající ze Strategie prevence kriminality a předkládá Vládě České republiky zprávu o jejich plnění. V neposlední řadě schvaluje dotace

v oblasti prevence pro územní samosprávné celky.

Součástí Republikového výboru je Komise pro výběr projektů Programu prevence kriminality. Tato komise vyhodnotí žádosti o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu v souladu se Zásadami pro poskytování dotací ze státního rozpočtu na výdaje realizované v rámci Programu prevence kriminality. (mvcr.cz, 2017)

Na rezortní úrovni probíhají programy prevence kriminality, které vycházejí z věcné působnosti jednotlivých resortů. Jejich běžné činnosti obohacují o nové elementy a přístupy a ovlivňují další tvorbu příslušné legislativy. (prevencekriminality.cz, 2017)

Do místní úrovně jsou zapojeny instituce veřejné správy, městská a státní policie, nevládní organizace a další instituce působící v obcích. „*Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti. V rámci systému prevence kriminality mají významnou roli i instituce na krajské úrovni.*“ (prevencekriminality.cz, 2017)

Z pohledu působivosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni. Základem je spolupráce orgánů státní správy, samosprávy, policie a neziskových organizací. Záběr programu závisí na aktuální situaci v oblasti vývoje sociálně patologických jevů, potřebami a zájmem, schopnostmi lidí a financí. Obecní zastupitelstvo nese odpovědnost za realizaci programů prevence kriminality. Ministerstvo vnitra, resp. Odbor prevence kriminality, jim dává metodickou a konzultační pomoc. Důležitou roli zastávají i instituce na krajské úrovni. (prevencekriminality.cz, 2017)

1.3 Objekty prevence kriminality

Mezi objekty prevence kriminality řadíme kriminogenní faktory (prostředí, podmínky, příčiny), potenciální nebo skuteční pachatelé trestné činnosti a potenciální nebo skutečné oběti trestných činů (prevencekriminality.cz, 2017)

1.4 Cíle prevence kriminality

Česká republika si dala tyto cíle prevence kriminality: redukce míry a závažnosti trestné činnosti, vzestup pocitu bezpečí osob, zapojení prevence kriminality do politik obcí, krajů a státu; spolupráce státních i nestátních institucí, účelné využití personálních a finančních zdrojů, rozšířit práci Policie České republiky (dále jen PČR) o situační přístupy a sociálně preventivní prvky, služby poradenské a informační pro občany, rozšíření podvědomí veřejnosti o různých legálních možnostech ochrany před trestnou činností. Je tedy snaha všech, aby se vytvářely preventivní programy, které by naplňovaly tyto cíle. (prevencekriminality.cz)

1.5 Zásady

Je obecně známo, že veškeré realizované preventivní programy jsou úspěšné tehdy, pokud jsou veřejně podporovány. Při tvorbě preventivních programů se zároveň tvoří i preventivní aktivity. Při jejich tvorbě je nutné brát na zřetel tyto zásady: preventivní aktivity vycházejí z výzkumů a analýz na místní a celostátní úrovni, těžiště preventivních aktivit se přenáší na samosprávné instituce, preventivní programy na místní úrovni uznávají místní potřeby, ústřední orgány poskytují místní orgánům obvykle jen metodické vedení, informace a částečnou finanční podporu, mezi ústředními a místními orgány nejsou vztahy nadřízenosti a podřízenosti, místní orgány koordinují místní preventivní aktivity a zároveň kladou důraz na spolupráci a informovanost všech dalších institucí, které se podílejí na prevenci, konkrétní programy se realizují s profesionálním i laickým prvkem, nutná je odborná připravenost realizátorů programů. Význam situační prevence se zvyšuje např. vytváření bariér znesnadňující páchaní trestné činnosti. V neposlední řadě je žádoucí spolupráce s policií. (prevenckriminality.cz, 2017)

1.6 Národní preventivní den

Historicky 1. ročník akce Národní preventivní den se uskutečnil ve dnech 19. a 20. září 2017. Celý dvoudenní program probíhal v areálu Městské policie Brno – Riviéra.

Smyslem této akce bylo si vzájemně vyměnit zkušenosti a poznatky z oblasti prevence kriminality. V programu nechyběly prezentace státních i nestátních organizací podílejících se na prevenci kriminality. Tuto akci pořádalo statutární město Brno ve spolupráci s městskou policií, záštitu převzal hejtman Jihomoravského kraje a primátor statutárního města. Finanční a organizační pomoc přišla rovněž od Ministerstva vnitra České republiky.

Do programu prvního dne bylo zařazeno vyhlášení výsledků soutěže o Nejlepší projekt prevence kriminality na místní úrovni pro rok 2017. Téma soutěže bylo „*Nové hrozby a nové přístupy v oblasti prevence kriminality (kriminalita ve virtuálním prostředí, ochrana měkkých cílů, stárnutí populace a další)*“. V brněnském hotelu International se během společenského večera vyhlášovalo 5 nejlepších projektů. Realizátoři těchto vítězných projektů si z rukou zástupců ministerstva a policie převzali diplomy a tři nejlepší byly ještě odměněny speciálně zhotovenými cenami.

Ceny uděluje Ministerstvo vnitra České republiky a Republikový výbor pro prevenci kriminality se podílí na výběru vítězů. Kromě soutěžení a ocenění nejlepších projektů slouží

soutěž k šíření osvědčených praktických metod v praxi v oblasti prevence kriminality přes celou republiku. (prevencekriminality.cz, 2017)

1.7 Nejúspěšnější projekty pro rok 2017

V samotném závěru celé první kapitoly je popsáno 5 nejúspěšnějších projektů v oblasti prevence kriminality za rok 2017, které byly oceněny.

1. místo: Ozbrojený útočník ve škole (Jihočeský kraj) – „*Jedná se o projekt v oblasti prevence kriminality, který je zaměřen na ochranu měkkých cílů ve školním prostředí. Cílem projektu je realizace uceleného souboru preventivních opatření, která povedou ke snížení pravděpodobnosti výskytu hrozby útoku ozbrojeného útočníka ve školním prostředí a zvýšení schopnosti zaměstnanců školy na tuto krizovou situaci účinně a správně reagovat, a zmírnit tak dopady možného útoku.*“ (krajjihocesky.cz)

2. místo: Senior v kyberprostoru (Středočeský kraj) – „*Vítejte v kurzu elektronické bezpečnosti pro seniory! Chcete vědět, jaké nástrahy čekají na Vás na internetu? Jak se na internetu chovat nebo čeho se vyvarovat? Projděte si jednotlivé videospoty. Videospot spustíte kliknutím na jeho název. A poté si můžete vyzkoušet své znalosti v kvízu. Pokud uspějete, můžete si stáhnout Osvědčení o absolvování e-learningového kurzu pro SENIORY.*“ (elearning.ecrime.cz)

3. místo: Forenzní značení jízdních kol a invalidních vozíků syntetickou DNA (statutární město Karviná) – „*V současné době jsou v Karvině takto označována jízdní kola a kompenzační pomůcky pro osoby tělesně postižené, především pak invalidní vozíky. Toto značení není pouhým okem viditelné, proto je na každou označenou věc nalepena příslušná samolepka, která varuje a informuje potencionálního pachatele, že tento majetek je chráněn. Ochrana tímto způsobem patří mezi významné prvky situační prevence, jelikož se zaměřujeme na odstraňování příležitostí a podmínek, které by jinak umožňovaly pachateli dopustit se protiprávního jednání.*“ Každý, kdo chce nechat své kolo nebo invalidní vozík zaevidovat, je zapotřebí mít tyto věci: zcela čisté, nezaprášené, zbavené mastnoty, občanský průkaz, doklad o nabytí kola nebo kompenzační pomůcky (popř. čestné prohlášení o vlastnictví věci) a dát souhlas se zpracováním osobních údajů vč. se zápisem do neveřejného registru. (karvina.cz)

4. místo: Mobilní operační pracoviště pro práci bezpečnostních orgánů obce Zlín (statutární město Zlín) - Město má nové služební vozidlo, ve kterém jsou všechny důležité technické prvky k vytvoření velitelského a řídicího pracoviště přímo v terénu. „*Vozidlo však budeme využívat nejen při řešení mimořádných událostí či při realizaci zvláštních bezpečnostních opatření, ale koncipovali jsme jej také jako mobilní služebnu pro okrajové části Zlína a své využití najde i v oblasti prevence kriminality.*“ (zlin.eu)

5. místo: Utíkej, schovej se, bojuj (Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy) – „*Preventivní videoshot ukáže, jak reagovat v případě útoku tzv. aktivního střelce.*“ (policie.cz)

2 Sociálně patologické jevy

Asistent prevence kriminality se během své pracovní doby běžně setkává a řeší jevy, které se označují jako sociálně patologické. Během posledních let se zaznamenává jejich značný nárůst. Tyto jevy společnost hodnotí jako nežádoucí, nechtěné nebo nepřijatelné a mají svou míru nebezpečnosti a škodlivosti. Mezi tyto jevy řadíme např. závislostní chování, delikvence, kriminalita, organizovaný zločin atd., které se nevyskytují pouze v naší republice, ale všude ve světě.

Čím je vyšší ve společnosti nebezpečnost a škodlivost, tím je také větší zájem o jeho řešení. Pokud by současný trend vývoje těchto nežádoucích jevů z kvalitativního i kvantitativního hlediska pokračoval a zvyšoval se, došlo by k ohrožení vývoje nejen celé společnosti, ale i jedinců, kteří v ní žijí.

Sociální patologie není samostatný vědní obor, ale je to obecné označení pro nezdravé, abnormální a nežádoucí společenské jevy. Především sociologie, psychologie, speciální pedagogika, etopedie a medicína se podílí na studiu a popisu těchto jevů. Zabývají se rozбором příčin a faktorů, které vedly ke vzniku sociálně patologických jevů. Kromě toho se také zabývají analýzou zdrojů a příčin, stanovují a aplikují doporučení a postupy, jak dosáhnout eliminace těchto jevů ve společnosti. (Fischer, 2006)

2.1 Historie sociální patologie

Zavedení pojmu sociální patologie se pojí s Herbertem Spencerem, který byl zastáncem organicistického proudu v sociologii, kde se vyznačuje důraz na podobnost rysů lidské společnosti a biologického organismu. Spencer hledal podobnost mezi patologií nemocí a patologií jako chorobou společnosti. Sociální patologii však lze považovat i jako vědu o chorobách a nepříznivých skutečnostech v rámci dané společnosti, které se stávají její organickou součástí, míní Emil Durkheim. (Kapr, 1991)

2.2 Sociální deviace

Ve společnosti bývá často sociální patologie nahrazována pojmem sociální deviace. Avšak tyto pojmy se od sebe liší. Deviantní jevy nemusí být vždy patologické a negativní pro společnost. Naopak sociálně patologické jevy jsou vždy patologické a negativní. Proto je nutné tyto pojmy rozlišovat.

Sociální deviace je tedy takové jednání, které není konformní vůči společenské normě, jež je akceptována většinou populací a považuje se za narušení jakékoliv sociální normy. (Fischer, 2006)

Obecně lze říci, že deviace je odchylka od normální struktury nebo funkce. Může se vyskytovat nejen ve společnosti, ale také v přírodě. Nutno zmínit, že pojem deviace je hodnotově a emocionálně neutrální. Ve společnosti zpravidla bývá vnímána jako negativní, a proto se lze někde setkat s rozdělením na pozitivní a negativní deviace. Např. negativní deviace je alkoholismus a pozitivní deviace je prohibice. (Hrčka, 2001)

2.3 Společenská pravidla a společenské normy

Jak již bylo výše zmíněno, v sociální patologii jde o porušování společenských pravidel a norem, které jsou součástí celé společnosti. Pravidla a normy stanovují vzorce a způsoby chování nejen jednotlivce, ale i skupin jako přiměřené, přijatelné a žádoucí. Také naopak stanovují chování, které je nepřiměřené, nepřijatelné a nežádoucí. Pokud by se společnost těmito pravidly a normami neřídila, žili bychom v naprostém chaosu a zmatku. V průběhu života si každý jedinec osvojí pravidla a normy, podle nich se pak řídí. Jde o pravidla jednak neuvědomovaná, což jsou taková, která se osvojují od dětství, a také o pravidla uvědomovaná, kterými se jedinec řídí proto, že je považuje za správná, přijatelná a prospěšná. Pravidla a normy nejsou jednotné pro všechny společnosti. Liší se mezi kulturami i subkulturami jedné společnosti. To, co jedna skupina považuje za normální, společensky přijatelné, druhá skupina může považovat za nenormální, nepřijatelné až patologické. (Fischer, 2006; Hrčka, 2001)

2.4 Mediální norma

Nelze zapomenout zmínit, že v současné době se zvyšuje úloha médií ve společnosti. Na média narážíme v běžném životě neustále, a ta nás do jisté míry ovlivňují. V médiích se řeší veškerá témata z tohoto světa, rovněž i oblast sociální patologie, obvykle v nevhodném pojetí. Tímto způsobem bývá společnosti vštěpována taková norma, která není adekvátní, a často např. vzbuzuje zcela zbytečnou paniku nebo naopak zlehčuje situace. Určitě by se dala stanovit mediální norma, která zahrnuje to, co se opakovaně a často lákavým způsobem předkládá společnosti jako žádoucí či standardní. Většinou se ale jedná o idealizovanou realitu, kde je jako norma prezentován vzor či symbol, který bývá veřejně prohlášen za standard, i přesto, že tomu tak reálně není. Média obvykle nežádoucím způsobem ovlivňují např. postoj k násilí. Toto chování často prezentují jako něco běžného. Dále lze zmínit i velký zájem o akční filmy, kde se obvykle toto chování taktéž prezentuje, jako normální. To obecně zvyšuje tendence k agresivnímu jednání, a to především u dětí a mládeže. (Říčan, 1995)

2.5 Zdroje a příčiny

Zdroje, příčiny a rozvoj sociálně patologických jevů je nutné znát pro účinnost práce při jejich řešení. Mají za význam při výběru metod a postupů prevence, pro působení na tyto osoby a pro jejich ovlivňování. Také je nutné, aby psychologové, etopedi a další terapeuti znali osobnostní rysy a vlastnosti, které jsou typické pro tyto jedince.

Deviantní a patologické chování vzniká ve vztahu ke společnosti a souvislost vzniku s vlivem a působením na společenské faktory jsou jasně viditelná. Sociálně patologické chování je důsledkem působení biopsychosociálních faktorů, které působí v inkriminovaném čase ve vzájemném působení. Proto příčiny vzniku těchto jevů lze označit jako multifaktoriální. (Říčan, 1995; Fischer, 2006)

2.6 Etiologie sociálně patologických jevů

Teorie příčin vzniku sociální deviace a patologie se rozděluje na tři základní přístupy:

1. Teorie „kinds of people“, která předpokládá existenci určitých typů lidí, kteří mají tendenci volit chování mimo společenské normy.
2. Teorie situační, která předpokládá, že některé sociální situace způsobují možnost vzniku a rozvoje sociální deviace.
3. Teorie konjunktivní, kdy se jedná o spojení obou výše zmíněných teorií, tzn., že v určité situaci se určitý typ jedince bude chovat určitým způsobem. (Winkler, Petrusek, 1996)

2.7 Teorie zdrojů sociální patologie

K vysvětlení příčin, zdrojů a rozvoji sociálně deviantních a patologických jevů se používají teoretické přístupy, které se snažily a nadále snaží vyjasnit kriminalitu. Je to z toho důvodu, že se společnost snaží kriminalitu řešit. Vědecká zkoumání sociálně patologických jevů jsou rozsáhlá. Existuje mnoho teorií, které se pokoušejí objasnit příčiny tohoto chování a vycházejí z různých hledisek. Obecně si lze všimnout tří přístupů:

1. biologicko-psychologický
2. sociálně psychologický
3. sociologický. (Hartl, Hartlová, 2015)

Aby práce při řešení sociálně patologických jevů byla působivá, je nezbytné znát zdroje a příčiny, které vedou ke vzniku a rozvoji. Souvisí přímo s účinností práce s držitelem sociálně patologických vzorců chování a také souvisí s vhodným výběrem metod a postupů pro prevenci a ovlivňování těchto jedinců. Koncepce vysvětlující etiologii sociálně patologických jevů zdůrazňují biologická, sociálně psychologická nebo sociologická hlediska.

Mezi nejznámější biologicko-psychologické koncepce patří teorie vrozeného zločince od Lombrosova a oligofrenie (slabomyslnost) od Goddarda. V sociálně-psychologických teoriích je především známá Bandurova teorie sociálního učení. Mezi novější teorie patří Cloningerova koncepce temperamentu a charakteru. K nejvýznamnějším sociologickým přístupům patří

koncepte diferenciální asociace nebo teorie etiketizace či teorie subkultur. (Hartl, Hartlová, 2015)

2.8 Vybrané sociálně patologické jevy

Sociálně patologických jevů je mnoho a stále se další nové objevují. Společnost už dlouhodobě zná především tyto sociálně patologické jevy: agresivita a násilí, zneužívání psychoaktivních látek, patologické hráčství, patologické zakládání požárů nebo kriminalita a delikvence. V současné době se do popředí dostávají i nové, méně známé sociálně patologické jevy, které jsou často označovány jako novodobé nelátkové závislosti, jsou to: netholismus – závislost na internetu, oniomanie – závislost na nakupování nebo nomofobie – závislost na mobilních telefonech. (Fischer, Škoda, 2014)

V následující podkapitole jsou zkonkretizovány jen ty sociálně patologické jevy, se kterými se nejčastěji setkávají APK během své pracovní doby a snaží se je domluvou vyřešit nebo poradit cestu k vyřešení. Komunikace je totiž jediná pravomoc, kterou APK mají. Nejedná se o sociálně patologické jevy, které se řadí mezi novodobé nelátkové závislosti.

2.8.1 Agresivita a násilí

Problém agresivity a násilí je otázkou jak psychologickou, tak sociologickou a zároveň i politickou. Agresivita a násilí se prolínají už od pradávna. Zkoumání příčin a možností eliminace agresivity se stále drží v popředí a zájem o to je neustálý. Nyní agresivita a násilí na nás působí

i přes masmédia nebo internet a další podobné technologie, kde se stále šíří a rozrůstá každým dnem. Nejvyšším stupněm agresivity a násilím se považuje válka a terorismus, kde se řeší otázka samotného přežití. K agresivitě se také samozřejmě vztahuje autoagresivní chování, ale to zde v tomto případě není nutné rozebírat podrobněji.

Agresivitou a násilím se má na mysli zřetelné, pozorovatelné chování, které vede k úmyslnému poškozování jiného organismu nebo neživotného předmětu. Také ho lze definovat jako chování omezující práva a narušující integritu sociálního okolí. Agresivita má tendenci k útočnému a násilnému chování vůči jiné osobě nebo okolí. Násilí je lidské jednání a chování. (Vágnerová, 2012)

Neexistuje žádná jednotná definice agresivity, a proto neexistuje ani žádná jednotná klasifikace. Různé druhy klasifikace má pohled medicínský, psychologický nebo sociologický. Nakonečný rozlišuje agresivní chování z pohledu sociální patologie na zlostnou, instrumentální

a spontánní agresivitu. (Nakonečný, 1996). Volavka rozděluje pozorovatelné agresivní chování jako agresivitu predátorní nebo agresivitu ideologickou. (Volavka, 2002)

2.8.2 Příčiny agresivity a násilí

Příčiny lze rozdělit na biologické – vrozené a na sociální – získané. Každý jedinec má vrozené dispozice k agresivnímu chování. Vrozené dispozice jsou zapotřebí a užitečné ve smyslu obrany a uchování vlastního území. Dále jsou potřebné k vytvoření společenské hierarchie. Získané agresivní chování souvisí se sociálním učením. Dochází v rámci působení rodiny a dalších sociálních skupin. Významně ho ovlivňuje i vliv společnosti a celého jeho systému. Jedinci si bezprostředně vybírají takové vzorce chování, které jsou spojené s dosažením cílů. Toto chování se lze naučit pozorováním a nápodobou. Čím častěji dojde k jeho zpevnování a posilování, tím častěji a výrazněji se bude vyskytovat ve společnosti. (Atkinson, 2003)

Agresivní a násilné chování řeší APK vždy domluvou. Pokud domluva není dostatečná a toto chování se nedaří usměrnit, přivolají na pomoc OP popř. PČR. Ti už mají větší pravomoc ke zklidnění situace/jedince.

2.8.3 Vandalismus

Jako další problém, se kterým se často APK setkávají, je vandalismus. Konkrétně se jedná o banální vyhození obalu od sušenky na zem až po sprejování budov a ničení cizího majetku. Vandalismus se řadí mezi specifické agresivní chování, na které se dá pohlížet jako na chování trestné, ale i jako delikventní. Pojem vandalismus je odvozen od germánského kmene Vandalů, který krutě zpustošil Řím.

„Tento sociálně patologický a agresivní jev můžeme charakterizovat jako logicky nezdůvodnitelné poškozování a ničení veřejného i soukromého majetku či věcných hodnot. Toto jednání nepřináší pachateli žádný materiální zisk. Většinou se takového jednání dopouští pouze pro vlastní potěšení či pro potřebu odreagovat se. Jedná se o akt z vůle. Tu jedinec ukazuje proto, aby demonstroval, že on sám kontroluje svoji moc.“ (Fischer, Škoda 2014) Obvykle se vandalismus projevuje v období adolescence a v různých skupinách a partách. A obvykle se k tomuto sociálně patologickému jevu připojují i další, např. užívání alkoholu a drog.

Mezi nejvíce poškozované a poničené předměty jsou tyto veřejně dostupné předměty a objekty: parky a v nich zařízení, zastávky dopravních prostředků, hřbitovní náhrobky,

městský mobiliář, nápisy na zdech a veřejných plochách či dopravních prostředcích. Nově se sem i řadí různé počítačové viry. (Fischer, Škoda, 2014)

Nakonečný ve své knize uvádí, že Zimbardo charakterizuje vandalismus jako projev potřeby sebepotvrzení u osob v situaci společenských outsiderů, a proto právě tyto osoby mají potřebu na sebe upozorňovat. (Nakonečný, 1996). Dále Fischer popisuje, že motivem může být potřeba stát se členem určité skupiny, boj o pozici v ní, demonstrace odvahy a síly před vrstevníky. Také se může jednat o způsob, jak získat eroticky přitažlivou osobu. A v neposlední řadě se také může jednat o snahu začlenit se k delikventní subkultuře. (Fischer, Škoda, 2006)

2.8.4 Škodlivé užívání alkoholu a nikotinu

V dnešní době existuje hodně věcí, na kterých může být jedinec závislý. A každým dnem se škála druhů závislostí rozrůstá. Zde je zaměření pouze na škodlivé užívání alkoholu, nikotinu

a kanabinoidů. Z toho důvodu, že se s těmito formami nejčastěji APK setkávají v praxi. Jedná se zpravidla o taková místa ve městě, kde se lidé mohou libovolně shromažďovat, posedět u toho a v lepším případě mají poblíž zdroj, kde si mohou látky co nejbližše obstarat, pokud jim dojdou. Také jsem informace zahrнула do stejné části podkapitoly proto, že zpravidla škodlivé užívání alkoholu bývá spojeno s užíváním dalších látek, obvykle právě nikotin a kanabinoid.

Alkohol v naší společnosti bývá nejvíce akceptovatelnou psychoaktivní látkou. Alkohol bývá velmi často masivně propagován v médiích a v reklamních kampaních, které jsou zaměřené hlavně na mladé lidi. Nadměrná konzumace ničí lidské zdraví, rodinné soužití a obecně celou společnost. I přes tyto negace se u nás alkohol považuje za tradiční zneužívanou látku a využívá se při různých formálních, neformálních a náboženských událostech. Alkohol má anxiolytický účinek, který uvolňuje psychické napětí, zlepšuje náladu a zvyšuje pocit sebejistoty. Bylo prokázáno souvislost mezi účinkem alkoholu a tvorbou endorfinů. Při vyšších dávkách se zhoršují kognitivní a percepční a psychomotorické funkce. Dále jsou také individuálně ovlivněny emoce a nálada.

Také zneužívání nikotinu má celospolečenské důsledky. Nikotin má nejvýraznější psychoaktivní účinky. Ovlivňuje změny nálad, snižuje stres a zvyšuje výkony jedince. Nejvyskytovanějším způsobem intoxikace je kouření cigaret, které se projevuje zvýšenou pozorností nebo potlačuje chuť k jídlu. Zdravotní problémy nejsou spojovány s nikotinem jako

psychoaktivní látkou, ale hlavně s inhalací oxidu uhelnatého a dehtových látek, které vznikají právě při kouření tabáku a šlukováním se dostávají do plicních sklípků. Co se týče léčby závislosti na tabáku, ta zpravidla bývá považována za obtížnou a poměrně neúčinnou. (Fischer, Škoda, 2014)

Všechny vypsané sociálně patologické jevy se obvykle navzájem doplňují. Domnívám se, že pokud APK řeší tyto sociálně patologické jevy na veřejnosti, bývá to zpravidla u 2 dvou skupin osob, a to: u dětí a mládeže, které takto neefektivně tráví svůj volný čas a mají potřebu si něco dokazovat mezi sebou a druhou skupinou jsou osoby, které nemají domov či nemají možnost dlouhodobě využívat přístřeší, tzv. bezdomovci. Co jsem vypožorovala, tyto projevy se vyskytují obvykle v místech poblíže obchodních domů nebo u vlakových a autobusových nádraží.

2.9 Osobnost pachatelů

Slovo osobnost se při běžné komunikaci používá velmi zřídka, avšak v psychologii má svůj konkrétní význam. Obvykle je tímto slovem označován ten jedinec, který je pro nás významný nebo je výrazně známý. Zpravidla se o něm hovoří v kladném slova smyslu.

Osobnost psychologie chápe jako jedince se všemi svými biologickými, sociálními a psychickými znaky, které jsou uspořádány a vzájemně propojeny a tvoří jeden organický celek. *„V tomto smyslu je každý lidský jedinec osobností a zároveň neopakovatelnou individualitou. Neexistují dvě zcela shodné osobnosti, není to tak ani u jednovaječných dvojčat. Mezi osobnostmi tedy existují individuální rozdíly. Ty mají různé příčiny, podílejí se na nich jednotliví činitelé vývoje. Jsou to vrozené předpoklady včetně dědičnosti, vlivy prostředí, výchovné vlivy a také vlastní aktivita jedince. Charakter a význam jednotlivých činitelů je také individuální a může se měnit s věkem.“* (Pávková, 2014)

Pouhým okem nedokážeme odhadnout, kdo je ve společnosti pachatel. Osobnost pachatelů se sociálně patologickými jevy, které se odlišují od klasické populace, lze charakterizovat z pohledu dvou hlavních otázek:

Jaká je motivace, hodnotový systém a struktura potřeb pachatelů?

Lze definovat na základě odlišností v psychických vlastnostech a projevech jednotná osobnostní model pachatele?

Aniž bychom byli vědci, můžeme si laicky odpovědět, že nejde určit jednotný model. Předpokládá se, že každý pachatel je jedinečný, přizpůsobuje se okolním vlivům a má odlišné individuální projevy chování. I přesto lze najít obecné znaky, které bývají spojovány s touto specifickou skupinou lidí. Byly nalezeny např. tyto typické znaky: dovedou o svém cíli a jeho dosažitelnosti logicky uvažovat, ale zároveň nejsou schopni si připustit následky a chybí jim zpětná vazba, bývají emočně nestabilní, obvykle litují sami sebe a příčinu svého jednání svádí na své okolí, jejich názory nejsou trvalé a jsou snadno ovlivnitelní, nejsou schopni kriticky myslet, neovládají se, řídí se pudy a impulzy, chovají se nezodpovědně a jejich jednání je nezákonné.

Významným ukazatelem asociálního a antisociálního chování je zatvrzelost a emoční labilita, která ovlivňuje postoje a pojetí vlastní společenské seberealizace. Tyto osoby žijí v jiných hodnotových systémech a tím jsou izolováni od běžného světa. Vstup do mezilidských vztahů je pro ně vzdálený. Nemají v sobě empatii, pocit viny nebo soucit. Jejich obranná reakce je nejčastěji lhaní, úniky do fantazijního světa nebo se sebeospravedlňují. Mezi obranné reakce také řadíme sebepoškození. (Fischer, Škoda, 2014)

3 Projekt Asistent prevence kriminality

3.1 Historie

Historie vzniku projektu Asistent prevence kriminality se pojí s rokem 2009, kdy vznikl pilotní "Program prevence kriminality a extremismu – Úsvit" ve městě Most, kde bylo cílem zvýšit bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách a jejich okolí, snižovat sociálně rizikové jevy, zajistit prevenci extremistických útoků a podpořit nerepresivní metody práce Policie České republiky (dále jen PČR) a obecní policie (dále jen OP). V roce 2010 pokračoval program z roku 2009 v dalších 10 sociálně vyloučených lokalitách. Týkalo se to těchto krajů: Ústecký (Most, Děčín, Litvínov, Trmice, Obrnice), Moravskoslezského (Ostrava, Karviná, Havířov, Orlová) a Středočeského (Kladno). Celkem tuto pracovní pozici zastávalo 38 asistentů prevence kriminality. V tomto programu se kombinovaly osvědčené sociální a situační preventivní programy. V České republice se PAPK začal realizovat v návaznosti na již výše zmíněný projekt, který se osvědčil. V roce 2009 to bylo s podporou státní účelové dotace a od roku 2011 je podporován z Evropského sociálního fondu. (Jiránek, 2013)

3.2 Základní informace o PAPK

Tento projekt je zaregistrován pod registračním číslem CZ.1.04/3.3.00/61.00003. Jak již bylo zmíněno, individuální projekt byl finančně podpořen z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost. Finanční prostředky činily 37 771 432,- Kč, které přijalo Ministerstvo vnitra České republiky (dále jen MVČR) – odbor prevence kriminality. Realizace projektu byla naplánovaná na 36 měsíců, tzn. od 1. července 2011 do 30. června 2014. (mvcr.cz)

PAPK byl určen pro 50 účastníků, kteří se řadí do cílové skupiny etnické menšiny a osoby z jiného sociokulturního prostředí. Cílová skupina byla zaměstnána na pracovních pozicích APK u OP. Během realizace probíhalo vstupní a průběžné vzdělávání všech osob, které byly součástí PAPK, a také byla vytvořena Metodika realizace projektu "Asistent prevence kriminality". Na webových stránkách MVČR bylo uvedeno, že bylo v plánu připravit akreditovaný rekvalifikační kurz, ale doposud jsem k němu nenašla bližší informace. Dále se počítalo s tím, že 20 % účastníků po skončení projektu najde nové zaměstnání. (mvcr.cz)

3.3 Cíle projektu

PAPK obsahuje několik cílů. Cíle jsou stanoveny obecně, nelze je zkonkretizovat, jelikož každé město, které tento projekt využívá, se potýká se svými specifickými problémy a způsob jejich řešení musí být vždy individuální podle dané situace.

Cíle:

- vytvoření nových 50 pracovních míst pro cílovou skupinu
- snížení protiprávního jednání v sociálně vyloučených lokalitách
- zvýšení pocitu bezpečí obyvatel
- zajištění vymahatelnosti práva a posílení subjektů, které garantují dodržování práv
- motivace k zaměstnání
- zvýšení pracovní a sociální kompetencí, vzdělání, zajištění praxe a zaměstnanosti pro cílovou skupinu
- snaha udržet dlouhodobou zaměstnanost APK v OP nebo bezpečnostních agenturách
- podpora sociální integrace, prevence a eliminace sociálního vyloučení
- záruka šíření dobré praxe v sociálně vyloučených nebo ohrožených lokalitách
- zvýšení vnitřní soudržnosti a pozitivních vzorců chování v rodinách v sociálně vyloučených lokalitách prostřednictvím zaměstnání dospělého člena rodiny
- prevence sousedských vztahů a méně závažných protiprávních jednání
- prevence rasových a extremistických projevů a sporů
- změna negativního postoje majoritní společnosti na sociálně vyloučené osoby. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

Pracovní pozice APK jsou určeny přednostně pro tuto cílovou skupinu: osoby ze sociálně vyloučených lokalit, dlouhodobě a obtížně zařaditelní, příslušníci romské menšiny. Proškolení APK mají pomáhat PČR a OP s udržováním bezpečí a veřejného pořádku v obci nebo ve městě, a to především díky dobré znalosti místní komunity. APK nejsou ani strážníci ani čekatelé, ale plní úkoly, které nejsou výhradně svěřeny pouze strážníkům nebo čekatelům dle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. MVČR, odbor prevence kriminality uvedlo, že mzdové náklady na činnost 50 APK po dobu 2 let bylo 20 160 000,- Kč. (prevencekriminality.cz, 2012)

3.4 Kladné efekty pro cílovou skupinu

Aby vůbec někdo chtěl zastávat pozici APK, musí k tomu být dobře namotivován a mít pocit „být potřebný“. Mezi motivační ukazatele se řadí: získání nových pracovních zkušeností, získání nových znalostí a dovedností v oblasti vzdělávacích činností, zvýšení pocitu sebevědomí a pocitu vlastní hodnoty, větší šance na trhu práce po skončení projektu, získání individuální podpory, vytvoření dalšího pozitivního vzoru pro osoby v místních komunitách a v neposlední řadě i kladný dopad na bezpečnost a kvalitu spolužití v místních komunitách. (mvr.cz, 2017)

3.5 Projekt Asistent prevence kriminality II

Pro velký úspěch prvního projektu Asistent prevence kriminality, se zrealizoval stejný projekt s názvem Asistent prevence kriminality II, který je zaregistrovaný pod registračním číslem CZ.1.04/3.3.00/C5.00001. Tento projekt probíhal od 10. října 2013 do 31. srpna 2015, resp. do 30. listopadu 2015. Změna proběhla na základě žádosti podané příjemcem dotace dne 31. března 2015. Počítalo se s tím, že se vytvoří nových 75 pracovních pozic APK a opět se zvýší bezpečnost a veřejný pořádek nejen v sociálně vyloučených lokalitách, ale i v okolí. Při druhé realizaci se bral zřetel i na to, že se neustále zvyšuje pořádání násilných akcí (demonstrace, pochody, nepokoje) a že se také zvyšuje sociální napětí, frustrace veřejnosti vyústující v extremistické návrhy řešení. Neustále se také zvyšuje nezaměstnanost v sociálně vyloučených lokalitách. Obsah, cíle a cílová skupina projektu zůstala stejná. Rozdíl nastal v rozsahu projektu do více obcí a měst v České republice (s tím spojené i finanční prostředky) a rozšíření stávajících míst o doplňkové služby jako je např. další vzdělávání nebo hodnocení týdenní práce. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

3.6 Zapojení obce do PAPK

Má-li obec zájem se zapojit do PAPK a získat finanční prostředky, musí v první řadě vyplnit Dotazník – popis aktivit obce. Tento dotazník poté odešle na MVČR, kde bude posouzen, a na základě posudku budou nebo nebudou obci přiděleny finanční prostředky. Dotazník obsahuje tyto otázky:

- 1. „Jaké jsou Vaše zkušenosti s řešením problémů sociálně vyloučených lokalit ve Vaší obci?*
- 2. Popište aktivity Vaší obce v rámci prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách.*
- 3. Jaké by bylo případné využití asistenta prevence kriminality ve Vaší obci?*
- 4. Kolik asistentů by vaše obec využila.*
- 5. Zaměstnala by Vaše obec asistenta prevence kriminality i po ukončení projektu?*
- 6. Vaše připomínky, náměty. “ (Jiránek, 2013)*

4 Výběrové řízení APK

Pokud město splní všechny důležité náležitosti do zapojení do projektu, přichází na řadu další část, a to výběrové řízení vhodných APK. Aby vůbec mohl celý projekt začít, je zapotřebí to nejdůležitější – vybrat vhodné kandidáty na pozici APK, připravit je k výkonu práce a začlenit do pracovního procesu. Už samotný výběr vhodných kandidátů je těžší, než se může zdát. V praktické části je o tom zmínka v rozhovoru s Mentorem z Hradce Králové. V Metodice se uvádí, že při výběru se musí brát ohled na osobnostně a profesně způsobilé jedince, kteří znají místní poměry a mají s nimi osobní zkušenosti. Předpokládá se, že budou mít neformální autoritu a že budou úspěšně a dlouhodobě působit v oblasti prevence kriminality. Důležitá je také ochota a schopnost profesního růstu. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

4.1 Základní kroky k výběrovému řízení

Postup, který je nutný před samotným výběrem vhodného APK, musí splňovat tyto podmínky:

- rozhodnutí o vyhlášení výběrového řízení
- oslovení a zapojení do propagace státní a nestátní instituce, dobrovolníky,
- sdružení
- zpracování podkladů pro Výzvu a vyhlášení výběrového řízení
- oslovit vytipované jedince
- příprava členů výběrové komise
- provedení výběrového řízení
- oznámit výsledky zúčastněným
- zveřejnit výsledky

Při těchto krocích se klade důraz na: konkrétní bezpečí v prostředí, kde budou APK působit; stanovit podmínky, priority a potřeby v daném prostředí, oznámit spolupráci s PČR, zapojit Mentora do výběrového řízení a důkladná a přesná administrativní činnost při všech krocích. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

Jak bylo již zmíněno, v této fázi je vhodné oslovit budoucího Mentora a seznámit ho s klíčovými aktivitami související s touto pracovní pozicí. Jsou to: vedení a komplexní zabezpečení činnosti APK (motivace, vyhodnocení plnění pracovních činností), garance podmínek pro profesionální výkon služby a součinnost při naplňování denních, týdenních

měsíčních cílů a z nich vyplývajících, vytvoření podmínek pro profesní, osobní růst, minimalizovat profesní selhání APK, ztotožnit se s rolí Mentora, kouče, poradce; pochopit způsob uvažování APK a vycházet jim vstříc v rámci možností.

Na základě všech posudků a vyhodnocení je nutné si stanovit přesný počet APK, kteří budou zastávat tuto pracovní pozici, a dále vymezit, jaké na ně budou kladeny hlavní požadavky, o kterých se budu zmiňovat dále. Pokud nastane situace, že se do výběrového řízení nepřihlásí dostatečný počet vhodných kandidátů, vyhlásí se druhé, doplňující kolo. V této situaci je vhodné přímo individuálně oslovit další vhodné kandidáty. I přesto je nutné mít stále na paměti, že budoucí APK má mít trvalé bydliště v dané obci, ve které bude vykonávat svou pracovní činnost. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

4.2 Příprava členů výběrové komise

Než se dostaví na výběrové řízení uchazeči, měli by si členové výběrové komise předem ujasnit, jak to bude probíhat. Shodnout se na informacích, které souvisí s profesí APK, popř. na co si dávat pozor při výběru vhodného kandidáta; za jakou cenu budou schopni ustoupit a slevit z předem stanovených nároků a domluvit se na kompromisu a celkově si nastavit standardy, o které se budou během výběru opírat. Konkrétně lze zmínit: ujasnit si, jaký bude časový prostor pro úvodní osobní pohovor (tudíž příprava uchazeče na výběrové řízení); stanovit konkrétní požadavky a pravidla výběrového řízení (např. termín výsledků); seznámit se s konkrétními finančními podmínkami, tzn. vědět, jaká bude výplata APK (např. neříkat superhrubou mzdou); pozornost věnovat podpoře rodinného prostředí, finanční situaci a samotné motivaci uchazeče; zvážit, zda přizvat k výběrovému řízení psychologa; opatrně se rozhodovat již při prvním kontaktu s jedincem, který upoutává pozornost svým odlišným stylem oblékání, četnost oslňujících doplňků nebo podceňování základních hygienických návyků; automaticky neupřednostňovat výřečného uchazeče (může mít naučené fráze z internetu) před méně komunikativním, ale za to více ztotožněným uchazečem s rolí terénního preventisty. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

4.3 Možnosti selhání členů výběrové komise

Při výběrovém řízení může nastat selhání ze strany členů výběrové komise v těchto situacích: neujasnění si role APK a podstaty jeho působení; podcenění motivace uchazeče; „haló efekt“; strach z toho „že není z koho vybrat“; nezjištění, že uchazeč neumí číst a psát;

nedostatečná komunikace s uchazečem o jeho motivaci k práci APK, rodinném prostředí, názorech na aktuální problematiku daného prostředí, velmi přehnaný formální přístup apod. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

4.4 Příprava APK k výběrovému řízení

Před samotným příchodem na výběrové řízení musí uchazeč splnit podmínky, které budou uvedeny níže. Bez splněných podmínek se nelze přihlásit. Podmínky, které je nutné splnit, se nijak výrazně neliší od podmínek, které jsou běžné k získání jakékoliv jiné pracovní pozice.

Přihláška k výběrovému řízení

Přihláška, kterou se přihlašuje uchazeč do výběrového řízení k obsazení funkčního místa APK, musí obsahovat tyto náležitosti: jméno a příjmení, datum a místo narození, státní příslušnost, číslo občanského průkazu, adresa trvalého bydliště, přílohy: dotazník pro APK, motivační dopis, výpis z trestního rejstříku, lékařský posudek o zdravotní způsobilosti a fotokopie dokladu o nejvyšším dosaženém vzdělání. V závěru čestné prohlášení o pravdivosti údajů-podpis, datum a místo vyplněné přihlášky.

Dotazník pro APK

V dotazníku jsou konkrétní údaje k vyplnění, na které uchazeč musí pravdivě odpovědět. Údaje, které zde uvede, slouží pouze pro potřeby výběrové komise. Tento dotazník bych částečně přirovnala jako k vyplnění životopisu. Pokud uchazeč nebude vybrán na pozici APK, na vyžádání mu musí být vrácen dotazník s osobními údaji.

Obsah dotazníku:

- jméno a příjmení
- trvalé bydliště • telefon/email
- zdravotní omezení
- poslední dokončené a nedokončené vzdělání
- absolvované kurzy, certifikáty, kurzy
- znalost cizích jazyků
- řidičský průkaz skupiny
- zájmy ve volném čase
- poslední zaměstnání/praxe
- představa o měsíčním výdělků
- datum možného nástupu
- důvod odchodu z předchozího zaměstnání
- Co víte o pracovní pozici APK?
- Jaká pracovní činnost vám nejvíce vyhovuje (manuální, administrativní)?
- Pracujete raději samostatně nebo ve skupině?
- Dáváte přednost raději jednosměnnému provozu nebo vícesměnnému provozu?
- Můžete pracovat i během vašeho pracovního volna?
- Jaká je podle vás optimální hodina nástupu na směnu?
- Máte zájem o další vzdělávání? V jaké oblasti?
- Jaké jsou vaše kladné stránky? Přednosti, úspěchy?
- nepovinné položky: rodinný stav, počet dětí, zaměstnání partnera, vojenská služba, kuřák/nekuřák, abstinent/konzumace alkoholických nápojů, pojišťovna, u které jste

pojištěn; je proti vám zahájeno soudní řízení; počet vyživovaných osob, počet srážek ze mzdy. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

5 Působnost APK ve vybraných městech

Ve všech hodnoceních patří mezi nejsilnější stránky celého projektu je ten fakt, že cílová skupina APK zná romský jazyk a specifika vyloučených lokalit. Jejich působení v těchto lokalitách přispívá k tomu, že snižuje riziko páchaní trestné činnosti, riziko vandalismu a zvýšil se pocit bezpečí obyvatel. Také dohlíží na dodržování čistoty a pořádku na veřejném prostranství. Tím vším si zároveň vybuodovali důvěru u spoluobčanů, kteří se na ně obrací s nejednou žádostí o pomoc s řešením problému. APK hodnotí nadmíru kladně projekt a shodují se, že se ztotožnili s rolí spolupracovníka OP. OP pohlíží na pozici APK, jak efektivně lze nerepresivními způsoby usměrnit chování v sociálně vyloučených lokalitách a na veřejném prostranství. (mvcr.cz, 2011)

V praktické části se budu věnovat konkrétně městu Hradec Králové a v něm působení APK. Aby to ovšem nebylo pouze o jednom městě, a to krajském, rozhodla jsem se oslovit několik náhodných měst v České republice. Požádala jsem jejich zástupce z OP, zda by mohli poskytnout informace k působení APK v jejich městě. Musím přiznat, že jsem oslovila více než 15 měst, avšak odpovědi se mi dostalo méně. Dokonce v některých případech jsem byla odmítnuta, buď z neuvedených důvodů nebo z důvodů, že OP již spolupracuje s jinými osobami, které také pracují na podobném tématu. V praktické části bude zmínka o tom, že ve městě Hradec Králové měli problém s výběrem vhodného APK. Proto jsem při oslovení zástupců měst měla i dotaz na to, jak u nich probíhalo výběrové řízení a zda měli dostatek vhodných adeptů. Zdroje informací pro tuto kapitolu jsou na základě e-mailové komunikace.

5.1 České Budějovice

Ve městě České Budějovice tento projekt působí stále, a to od roku 2013 po nepokojích na sídlišti Máj. Je financován MVČR a spolufinancován městem. Na výběrovém řízení tiskový mluvčí nebyl, avšak se domnívá, že při výběrovém řízení nebyl žádný problém s výběrem vhodných uchazečů o post APK. V současné době ve městě působí 7 APK. Každý rok evidují pokles přestupků nejen v oblasti veřejného pořádku. Jediný nárůst zaevidovali v roce 2013 a přisuzují to tomu, že byla vyhlášena amnestie. Celkově spolupráci s OP a PČR hodnotí velice kladně, a to i veřejnost. APK mají neformální autoritu, díky které jsou schopni se dostat do jinak uzavřené společnosti, kam se OP nebo PČR nemá šanci dostat. Jsou schopni vyřešit mnoho situací v samotném zárodku, aniž by musela na místě represivně zasahovat PČR i OP. Další pravomoci u APK nejsou zapotřebí. „*V současné době mají úplně stejné pravomoce jako každý*

jiný občan a na tom není třeba nic měnit. Tím by se zničila samotná podstata APK. Slouží především preventivně nikoli represivně.“

5.2 Most

Manažerka prevence kriminality uvádí, že v tomto statutárním městě působí projekt APK od roku 2009 do současnosti. Financován je z projektu Evropský sociální fond, kromě tohoto projektu je město zapojeno do dalšího podobného projektu - Integrace Romů. Co se týče výběrového řízení, proběhlo bez komplikací a nyní ve městě působí 9 APK a od 1. 1. 2018 jich přibude dalších 10. Sociálně patologické jevy se vyskytují zejména v sociálně vyloučených lokalitách a deprivovaných lokalitách, kterých je ve městě 9. Situace s těmito jevy je podobná jako předtím, než byli v ulicích APK. Městská policie hodnotí spolupráci s APK velmi dobře, dostávají od nich informace z terénu. Dále přispívají ke zvýšení pocitu bezpečí a mírní spory spíše domluvou než represí a jejich pravomoci jsou dostačující.

5.3 Písek

Od roku 2014 probíhá projekt APK ve městě Písek a zájem o něj přetrvává i do budoucnosti. Financování probíhá prostřednictvím Prevence kriminality MVČR, další plánované financování od roku 2019 prostřednictvím Agentury vlády pro sociální začleňování. Během výběrového řízení nenastaly žádné komplikace. Ve městě se nyní pohybují 2 APK. Stále dochází ve městě k protiprávnímu jednání a přetrvávají určité napětí mezi majoritní a minoritní společností, zejména na sídlišti Portyč, v ulicích Dvořákova, Čechova, Svatoplukova a dalších. Problémy jsou řešeny za přítomnosti strážníků OP a příslušníků PČR. Stává se pravidlem, že na stejnou skupinu osob a stejné místo vyjíždí OP i několikrát denně. Přesto, že město a policejní orgány danou problematiku stále řeší, veřejnost vnímá tyto aktivity jako nedostatečné. Ze stížností občanů, zkušenosti vedení města Písek, OP a PČR vyplynulo, že město nejvíce trápí chování, shromažďování a hlučnost určité části společnosti nepřizpůsobivých občanů na veřejných prostranstvích. Vysedávání na lavičkách po celý den, pokud je příznivé počasí, postávání v určitých částech města, zabírání místa na chodníku i silnici, nerespektování pohybu ostatních pěších, pokřikování a znečišťování veřejného prostranství. Tento vzorec chování vyvolává pocit nebezpečí občanů při pohybu po městě a většina se necítí dobře. Další skutečnost, která je kritizována, jsou krádeže kovových předmětů za účelem následného prodeje nebo nepořádek kolem objektů, který je předmětem velké kritiky ze strany obyvatel i návštěvníků města. Za poslední roky se výše uvedené

problémy jeví z pohledu veřejnosti jako nejzávažnější a jsou často předmětem diskusí při různých setkáních či jsou medializovány, kdy se jedná o emoční strach občanů vycházející zvládnutých negativních zkušeností a poznatků, někdy předsudků a špatné celospolečenské situace. Zřízení míst APK z řad minoritní společnosti je dalším krokem na částečnou eliminaci výše popsaného způsobu chování. Zlepšení komunikace mezi komunitou nepřizpůsobivých, přispěním k ochraně a bezpečnosti osob na inkriminovaných místech, dohled nad dodržováním vyhlášek města o zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, čistoty a bezpečnosti na veřejných prostranstvích a zejména pak vytvoření komunikační cesty mezi nepřizpůsobivými občany na jedné straně, strážníky OP, PČR a majoritní společností na straně druhé. Prostřednictvím APK je příznivě ovlivňován veřejný pořádek a chování nepřizpůsobivých občanů na veřejnosti. V rámci možností a vyhodnocení konkrétních situací i řešení sporů mezi touto skupinou. APK společně se strážníky OP také spolupracují s odborem sociálních věcí a zdravotnictvím. Dalším doplňujícím přínosem byla příprava strážníků a APK na způsoby vyjednávání a komunikace ve vypjatých situacích v této komunitě, jak lépe poznat, chápat a zvládat specifické projevy sociálně slabých a obtížně zvladatelných jedinců, v některých případech jednání jedinců pod vlivem alkoholu a drog. Veřejnost vnímá APK kladně a přínosně. Někteří Romové negativně jako „informátory OP a PČR“. Spolupráce je na dobré úrovni a jsou tvořeny i společné hlídky OP a APK, uvedl preventista.

5.4 Pardubice

Pardubice v roce 2013 na základě projektu MVČR přijali 1 APK. V roce 2014 bylo vypsané druhé kolo tohoto projektu, kdy byl přijat ještě jeden APK, avšak v současnosti zůstává pouze jeden APK a s jeho prací jsou velmi spokojeni a s tímto pracovním místem počítají i do budoucna – jedná se konkrétně o ženu. Její náplní práce je tedy práce s lidmi ve vyloučených lokalitách, bezdomovci a s uživateli návykových látek. Dále se podílí se na prevenci kriminality v obci.

Problémů s obsazením pozice APK bylo hned několik. I přes velmi mírná kritéria (státní občanství ČR, dokončené minimálně základní vzdělání, zdravotní způsobilost, spolehlivost, bezúhonnost, bydliště v sociálně slabé lokalitě po dobu minimálně jednoho roku a nepobírání starobního důchodu) se nedařilo najít vhodného kandidáta. Do výběrového řízení se hlásil velmi malý počet uchazečů. V rámci druhého kola projektu, bohužel, narazili i na problém, kdy odešel jeden vhodný kandidát, jelikož dostal jinou a finančně zajímavější nabídku. Celkově o tuto práci

neměli zájem lidé z vyloučených lokalit, pro které byla původně zamýšlena. V obou případech byly vybrány ženy, pro které byla tato nabídka zajímavá, a měly zájem se v tomto projektu realizovat.

V Pardubicích byly vytipované oblasti, kde by bylo takového pracovníka zapotřebí. Jednalo se o lokalitu v ulici Husova, kde je dům obydlen romskými občany, kteří jsou v městských bytech. Přímo v tomto domě byla pracovníci APK vytvořena i kancelář, odkud má přístup i ke kamerovému systému, jenž je v domě umístěn. Další obdobnou lokalitou je ubytovna v Češkově ulici. Jelikož jsou Pardubice na důležitém železničním uzlu, potýkají se tu s bezdomovectvím. Zejména lokality u vlakového nádraží a autobusového nádraží jsou oblíbenými místy bezdomovců. Právě u nich je nejčastějším problémem obtěžování občanů formou žebrání nebo pokřikování, potom také zvýšená konzumace alkoholu a zanedbaný zdravotní stav. Obě pracovnice APK celkem dobře pronikly do této komunity, díky čemuž mohly tyto osoby dobře informovat o možnostech pomoci, noclehu v mrazivých dnech a v několika případech se podařilo zajistit i potřebnou lékařskou péči, popřípadě odhalit těhotenství jedné z žen bez domova. Pomocí těchto asistentů se podařilo více propojit terén s ostatními organizacemi. Městská policie vyjmenované případy řešila v mezích svých oprávněních. Pokud docházelo k znečišťování veřejného prostranství, či k porušení vyhlášky města, ať už ohledně konzumace alkoholu či žebrání, hlídky tyto přestupky řešily uložením pokuty v příkazním řízení. To samé platí i při přestupcích proti veřejnému pořádku, například v případě, že osoba budí veřejné pohoršení. Co se týká informací lidem z vyloučených lokalit, či lidem bez domova, strážníci je poskytovali pouze v rámci svého zásahu u přestupku nebo v rámci preventivní kontrolní činnosti. Vzhledem k mnoha povinnostem, které hlídky mají, i v jiných částech města, už tolik nefungovala zpětná vazba, že by provedly kontrolu, zda se jejich doporučením či radou konkrétní osoby řídí. APK v tomto funguje lépe, má pro kontrolu větší čas i prostor. Činnost asistenta prevence kriminality není v Pardubicích příliš medializována, a to z důvodu, jejich lepší práce i komunikace v těchto specifických lokalitách. Pokud činnost APK je zmíněna v rámci přednášek, které jsou např. pro seniory, je zpětná vazba vždy pozitivní.

Co se týče podmínek pro APK, ty jsou vyhovující. Rozhodně by APK neměli mít větší pravomoci, protože to by sebou neslo další náklady na získání odborné způsobilosti. I pro ochranu APK je lepší, když si k vytipovaným případům vyžádá přítomnost hlídky městské policie, která je oprávněna v případě nutnosti adekvátně zasáhnout.

6 Osobnost APK

Cílovou skupinou APK lze definovat jako osoby etnické menšiny nebo osoby z jiného sociokulturního prostředí. Předpokládá se, že většina APK budou romští spoluobčané, vzhledem k lokalizaci projektu. Jsou to tedy ohrožené sociálně vyloučené osoby vyžadující zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání.

Nutno si uvědomit, že APK nebudou pracovat během pracovní doby v ideálních podmínkách, ale v rámci stávajících vazeb, vztahů a v konkrétním prostředí. Budou pracovat ve více či méně vstřícné atmosféře, kterou tvoří nejen jejich Mentor a další obecní zastupitelé, ale také místní občané, a především jejich rodinné zázemí. APK často vystupují současně v roli dětí svých rodičů, sourozenců, matek, otců a dalších příbuzných a blízkých. Důležité je i přihlížet na priority, hodnotovou orientaci, vztah k dodržování zákonů, pravidel veřejného pořádku a postoj ke strážníkům a policistům, které mají APK.

Při rozjezdu projektu je právě důležité brát ohled na tato fakta, spolu s morální vyspělostí, psychickou odolností a překonání „hledání se“ APK. V úvahu se také musí brát nezastupitelná role Mentora při vedení. APK nejsou úřední osobou, nejsou vybaveni donucovacími prostředky, nemají žádné zvláštní oprávnění a nemohou nahradit OP nebo PČR. Jsou to zaměstnanci města, kteří při svém výkonu práce jednají s občany a snaží se předcházet nevhodnému chování na běžné veřejnosti a v sociálně vyloučených lokalitách. Mají neformální autoritu a schopnost oslovit, zaujmout, získat ostatní osobním příkladem. Některá část veřejnosti APK bere negativně, a proto jsou často nazýváni jako „špioni, donašeči nebo práskači“. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

Údajně podle statistik mají největší úspěchy dvojice muž-žena v rozmezí 40-50 let. Jejich působení, v rámci celého města, umocňuje kombinace výběru zástupců z řad minority a majority a vhodná je znalost romského jazyka (alespoň jednoho). Je dobré APK sdělit, že doporučené postupy vedoucí k výkonu práce, které jim sdělil Mentor, jsou univerzálním návodem, jak řešit vzniklé situace. Avšak stále mají mít na paměti, že mají využívat svých osvědčených postupů, které vedou ke kladnému řešení situace, bez použití donucovacích prostředků. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

Příprava APK

Po úspěšném výběrovém řízení přichází na řadu samotná příprava APK, kterou provádí zejména Mentor. Tato příprava k samostatnému působení ve městě vyžaduje několik teoretických znalostí Mentora, který je schopen tyto informace předat dalším – tedy svým podřízeným, tj. APK. Při předávání informací musí Mentor zohlednit, že APK pocházejí z prostředí, ve kterém obvykle používají svůj specifický styl komunikace, a ne vždy tedy budou rozumět jeho výrokům.

Cíl přípravy

- získat účastníky pro naplňování základních metod a forem prevence kriminality (zvládnutí specifických projevů sociálně slabších a obtížně zvladatelných jedinců na veřejnosti)
- předat profesní zkušenosti z měst, kde je tento projekt aktivně a úspěšně realizován
- připravit APK k úspěšnému plnění zadaných úkolů v součinnosti s Mentorem a dalšími institucemi, které taktéž působí v oblasti prevence kriminality
- upevnit nové návyky (pracovní, odpovídající způsob jednání)
- dosáhnout ztotožnění teorie s praxí
- snaha minimalizovat profesního a osobního selhání

Po vysvětlení těchto cílů přichází na řadu už praktické dny (zaučování do pozice APK). (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

6.1 První den

Určitě všichni uznají, že nástup do nového zaměstnání je spojen se stresem, nervozitou a s očekáváním „*co nás tam čeká*“. APK na jeho prvním dnu v zaměstnání čeká: motivační úvod, který zahrnuje cíl a průběh přípravy, obsah, forma a metody prevence kriminality; seznámení se základní terminologií prevence kriminality; především důkladné seznámení s primární a situační prevencí v daném prostředí, hodnocení bezpečnostní situace v obci, kompetence APK, profesní a etický kodex, diskuze, zadání úkolů na další den a předání vybavení a pomůcek, pracovních listů. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

6.2 Druhý den

Druhý den se liší od toho prvního hlavně tím, že je zaměřen více na praktickou přípravu. Při nácvicích praktických dovedností jde převážně o vymyšlené situace, a proto tyto nácviky jsou brány spíše jako univerzální návody, jak v dané situaci postupovat. Všichni ale víme, že teorie se vždy liší od praxe.

Průběh druhého přípravného dne: specifikování základních úkolů v oblasti prevence kriminality v daném prostředí, konkrétní požadavky na APK v systému prevence kriminality, nácvik standardních i nestandardních situací, trénink technik psychického uvolnění a odolnosti, nácvik zvládání vyjednávání v konfliktních situacích, závěrečné shrnutí, vyhodnocení, předání pomůcek pro praktický výkon služby a stanovení úkolů do dalšího období průběžného vzdělávání. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

6.3 Třetí den

Třetí den má být věnován opakování, zopakování si forensních standardů, zkonkretizovat, kdy uplatnit právní normy a místní vyhlášky. Úplně nejdůležitější částí tohoto dne je diskuze, prostor na dotazy a vyjádření se k samotné realizaci.

Během přípravy by se mělo stavět na společném cíli, hledání způsobů, jak k nim dojít a profesionálně mezi sebou komunikovat. Ideálně nepřipustit stav, kdy spolupracovníci na sebe záměrně připravují intriky, podezřívají se, pomlouvají se nebo dokonce snižují lidskou důstojnost. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

6.4 Spolupráce Mentora s APK

Hlavním úkolem Mentora je vést APK k zodpovědnému přístupu k plnění povinností, bezprostředně reagovat na aktuální skutečnosti, každý den je podporovat a pečovat o ně ve výchovně vzdělávacím procesu a v neposlední řadě provádět supervizi. Mentor je vnímán nejen jako nadřízenou osobou, ale i jako trenér, kouč, konzultant, mediátor a také neformální poradce při zvládání nově vzniklých nestandardních osobních i profesních situacích. Vzájemnou spolupráci lze rozdělit na 3 části. Jedná o činnosti, které má na starosti z větší části Mentor.

První částí jsou Denní aktivity. Při těch Mentor aktivně podporuje APK, zadává a kontroluje denní úkoly. Celkově dohlíží na pracovní morálku a včasné příchody na pracoviště. Dále pomáhá s řešením nestandardních situací a eviduje překážky při výkonu práce.

Druhou částí jsou Týdenní aktivity. Mentor na konci pracovního týdne zhodnotí spolu s APK průběh práce. Vymezí, co se za ten týden podařilo, a naopak a jakým způsobem se to příště dá zlepšit.

Poslední, třetí částí, jsou Čtvrtletní aktivity. V rámci individuálního plánování, které je 1 za 3 měsíce, APK hodnotí své silné a slabé stránky. Definují se cíle na další období a rizika s nimi spojená. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

6.5 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence ovlivňují efektivitu a účinnost této formy prevence kriminality. Za hlavní klíčové kompetence se považují základní znalosti právních norem a jejich aplikace, znalost místních vyhlášek; jak předcházet konfliktům; vyjednávání; zvládání emočního napětí; ustání slovních útoků; minimalizace hrozeb a rizik ze strany obtížně vychovatelných a závislých osob. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

6.6 Konkrétní činnosti APK v obci

Zde jsou vyjmenovány nejzákladnější činnosti, které APK při své pracovní době zastává. Ovšem je nutné mít na paměti, že APK se setkávají i s nestandardními situacemi, které musí řešit ihned na ulici. Také si musíme uvědomit, že tyto vypsane činnosti, které já pokládám za nejzákladnější, nemusí patřit k nejzákladnějším v jiné části republiky.

- dohlíží na úplnost a nepoškozenost vybavení obce
- upozorňuje přestupce na porušování obecních vyhlášek
- zajišťuje a kontroluje dodržování stanovených pravidel a řádu
- oslovuje jednotlivce nebo skupiny při porušování zásad občanského soužití
- předává informace o událostech, které se vztahují k bezpečnosti veřejného prostředí
- monitoruje činnosti na vyhrazených místech, pohybu pochybných osob, vzniku havárií, míst s větším výskytem sběračů kovů, nelegálních černých skládek, pohybu osob u sběrných surovin, přivážených předmětů. (Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“)

7 Sociální vyloučení a Romové

Jelikož se v textu objevil pojem sociální vyloučení/sociálně vyloučené lokality a také, že na pozici APK jsou vybírány osoby z řad Romů, považuji za nutné tyto pojmy stručně vysvětlit, aby byly jednotně vnímány. Protože to spolu úzce souvisí, dávám je do společné kapitoly na závěr teoretické části.

7.1 Sociální vyloučení

Sociální vyloučení se zpravidla týká osob nebo menšinových skupin, tzv. marginální skupiny. Vyznačují se tím, že žijí na okraji společnosti, odlišují se od majoritní skupiny a nemají snahu o asimilaci. Osoby v marginálních skupinách bývají často sociálně a hospodářsky slabší. A proto se v těchto skupinách často vyskytuje např. větší míra nezaměstnanosti nebo nemožnosti společenského uplatnění. Právní úprava MPSV vnímá sociální vyloučení jako důsledek nepříznivé sociální situace a nemožnost sociálního začlenění. Stát se snaží různými formami těmto osobám pomoci, a to především prostřednictvím sociálních služeb a dávek.

Mezi sociálně vyloučené řadíme především romské osoby nebo osoby jiné národnosti, osoby různých náboženských vyznání, osoby po výkonu trestu nebo handicapované. (mpsv.cz, 2017)

Šimíková, Vašečka a kol. v knize popisují jejich výzkum zaměřený na podobu a mechanismy sociálního vylučování romské komunity v Brně. Ve čtvrté kapitole se věnují ukazatelům, které vedou ke stavu sociálního vyčleňování. Rozdělili to na tyto 3 dimenze: přístup na trh práce, chudoba a bydlení. Domnívám se, že tyto výsledky výzkumu sociálního vylučování, se dají využít nejen v prostředí romské komunity, ale u většiny marginálních skupin, a nejen v Brně. (Šimíková, Vašečka a kol., 2004)

7.2 Romové

Zpravidla APK i osoba, která je často napomínána APK, je osoba romského původu. Obvykle se Romové na veřejnosti odlišují od většiny, a to především hlučnějšími projevy, než mají ostatní, a tím na sebe upoutávají více pozornosti, než by si sami přáli. Není však ani výjimkou, že se v jejich blízkosti vyskytuje nepořádek. Což bývá dalším problémem, který je do očí bijící ostatním kolemjdoucím.

Jak je obecně známo, Rom je majoritní skupinou řazen ke svému etnickému (národnostnímu) původu na základě sociálního statusu. Jestliže o tento sociální status přijde, začne sám pochybovat o své vlastní identifikaci a překvapivě o ní začne pochybovat i člen majoritní skupiny.

Romové žijí jako ucelená skupina, která má vlastní zvyky a tradice, historii a jazyk. Mají vlastní vzorce chování, které jim jsou vnuceny určitými stavy mysli, které jsou transgeneračně předávány po tisíc let. Pokud se sám Rom rozhodne z ustálených vzorců chování skupiny odpojit, musíme si uvědomit, že se to povede opravdu jen výjimečně silnému jedinci, protože je velmi náročné se odtrhnout z pout psychických závislostí a automatismů. V reálu to znamená, že se jedinec integruje k majoritní skupině, a že se úplně odtrhne od té původní romské. (Samková, 2011)

Pokud Rom přijme pracovní nabídku jako APK, jeho rodina a blízcí z romské skupiny, na něho zprvu pohlíží negativně. Mají za to, že je zradil, že dává přednost majoritní skupině a že bude „*bonzák*“ a „*práskač*“. V praktické části je zmínka, že i přes první negace, postupem času došlo k pozitivní změně názoru ze strany rodiny a blízkých.

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část obsahuje metodologii výzkumu, cíle výzkumu, průběh výzkumného šetření a interpretaci zjištěných výsledků. Tato část diplomové práce si klade za úkol přiblížit, jak se prakticky využívá projekt Asistent prevence kriminality, který financuje Ministerstvo vnitra České republiky, a to konkrétně ve statutárním městě Hradec Králové, kde tento projekt funguje od roku 2014 a v současné době v něm působí 4 APK. I přesto, že se ve městě nevyskytují typicky sociálně vyloučené lokality, jako jsou např. na severu Čech, i zde má APK své uplatnění, které je vysvětleno v rozhovorech.

Město Hradec Králové, jenž je tedy krajským městem Královéhradeckého kraje, má necelých 93 tisíc obyvatel. Lidé si často město pojí s výrobou pian Petrof nebo soutokem řek Labe a Orlice. Za zmínku také stojí to, že se město často označuje jako „*Salon republiky*“, a to především díky stavbám architektů Josefa Gočára a Jana Kotěry.

8 Metodologie výzkumu

Pro tuto část diplomové práce byl zvolen kvalitativní výzkum, jelikož nejlépe umožní proniknout do problematiky praktického využití projektu v Hradci Králové. Kvalitativní výzkum Švaříček a Šed'ová definují jako „*proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí, s cílem získat komplexní obraz těchto jevů, založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu.*“ (Švaříček, Šed'ová, 2007) nebo ho Hendl definuje jako „*proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“ (Hendl, 2016)

Pozitiva kvalitativního výzkumu jsou taková, že získává podrobný popis a vhled při zkoumání jedince/skupiny/události, zkoumá v přirozeném prostředí, umožňuje navrhovat teorie, dobře reaguje na místní situace a podmínky, hledá lokální souvislosti a pomáhá při počáteční exploraci fenoménů. Samozřejmě i negativa v tomto případě jsou a to: výsledky výzkumu nemusí být zobecnitelné na populaci a jsou snadněji ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi, dále se obtížněji testují hypotézy/teorie a v neposlední řadě je kvantitativní výzkum časově náročný. (Hendl, 2016)

Kvantitativní výzkum nebylo vhodné využít z toho důvodu, že se při něm využívá velký počet respondentů jako výzkumný vzorek, zkoumá problematiku pouze okrajově a výsledky

jsou velmi obecné (daná problematika není zkoumána do hloubky). Obvykle se při kvantitativním výzkumu využívá sběr dat pomocí dotazníku. Cílem tohoto výzkumu je tedy popsat zkoumanou oblast a výsledky zobecnit na celou populaci. Velkou výhodou kvantitativního výzkumu je, že je snadno proveditelný, časově nenáročný a provádí se statistické zpracování dat. Naopak nevýhodou je ten fakt, že se daný problém nedá popsat dostatečně do hloubky a výsledky mohou být až příliš zobecněné, jak již bylo výše zmíněno. (Hendl, 2016)

Ve výzkumné části byl zvolen při sběru dat polostrukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Rozhovor lze chápat jako komunikaci tváří v tvář mezi dvěma osobami. Reicher definuje polostrukturovaný rozhovor též jako rozhovor pomocí návodu nebo částečně řízený. „...se vyznačuje tím, že má připraven soubor témat/otázek, který bude jeho předmětem, aniž by bylo předem striktně stanoveno jejich pořadí. Mnohdy může tazatel formulace pokládaných otázek částečně modifikovat, nezbytné ale je, aby byly probrány všechny.“ Také je možné, aby tazatel pokládal i doplňující dotazy. Výhoda polostrukturovaného rozhovoru je jistá volnost, která je vhodná k vytvoření přirozenějšího kontaktu tazatele s informantem a do jisté míry se dají akceptovat jeho osobnostní specifika při rozhovoru a komunikace může být uvolněnější. (Reicher, 2009)

Při rozhovorech byly kladeny předem připravené otázky a zároveň byly stanoveny dost pružně, z toho důvodu, aby bylo možné individuálně odpovídat. Disman v rozhovorech rozlišuje tvrdá a měkká data. Tvrdými daty se má na mysli věk, vzdělání nebo anamnéza. Mezi měkká data se řadí názory a zkušenosti. Především měkká data jsou v této praktické části využita. (Disman, 2000) Zprvu rozhovoru proběhlo seznámení, představení projektu a následovalo kladení otázek. V samotném závěru byl prostor pro další, vlastní vyjádření respondentů.

8.1 Cíl výzkumu a hlavní výzkumná otázka

Poznatky z teoretické části mají posloužit jako podklad pro praktickou část daného tématu.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je podrobně popsat, jak se v Hradci Králové v praxi využívá projekt Asistent prevence kriminality, který je dotován Ministerstvem vnitra České republiky. Hodnocení bude z pohledu Mentora, ředitele městské policie a samotných APK.

Hlavní výzkumná otázka

Důležitým prvkem výzkumného šetření je stanovit si hlavní výzkumnou otázku. Ta přispívá k tvorbě dotazů, které budou použity v rozhovorech. Výzkum je zaměřen na to, jak v Hradci Králové využívají v praxi projekt APK od Ministerstva vnitra České republiky.

Hlavní výzkumná otázka zní: Jak se ve městě Hradec Králové využívá v praxi projekt Asistent prevence kriminality?

8.2 Výzkumný vzorek

Ve své praktické části jsem využila kvalitativní výzkum - konkrétně rozhovory. Pro získání co nejkvalitnějších dat jsem oslovila ředitele Městské policie Hradec Králové, Mentora, který vede APK a samotné APK. S APK jsem ještě chtěla sepsat jejich kazuistiku, avšak tento záměr se nezdařil z toho důvodu, že jsem od nich nezískala dostatek informací. Výzkumný vzorek je tedy tvořen čtyřmi osobami – ředitel, Mentor a dva APK. Osoby, které jsem oslovila k realizaci rozhovorů, souhlasily a byly mile překvapeny, že se o toto téma zajímám. Zároveň byly seznámeny s cílem výzkumu a s podmínkami.

8.3 Příprava a průběh výzkumného šetření

Výše už bylo zmíněno, že jsem použila polostrukturovaný rozhovor. Stanovila jsem si otázky z těchto kategorií: vznik PAPK v Hradci Králové, výběr vhodných adeptů na všechna pracovní místa s tím spojená; jak konkrétně probíhá činnost APK a zda APK mají mít další nové pravomoci, popř. zda chtěli něco doplnit, o čem jsme se spolu nebavili.

Rozhovory vždy probíhaly po předchozí domluvě u jednotlivých respondentů v jejich kanceláři. Během všech rozhovorů byla příjemná a uvolněná atmosféra. Odpovědi byly až nečekaně obsáhlé a upřímné, což jsem uvítala. U žádného respondenta se nestalo, že by odmítl odpovědět na mou otázku, i přesto, že o této možnosti věděl.

8.4 Zpracování dat

S předem vysloveným souhlasem byly rozhovory nahrávány na diktafon v mobilním telefonu. Výhodou nahrávání rozhovorů je, že jsou zachycena všechna data. Tazatel může během rozhovoru pozorovat jak verbální, tak i neverbální komunikaci nebo si zapisovat další postřehy. Při pozdějším přepisu si může tazatel opakovaně přehrávat nasbíraná data a vnímat souvislosti, které neměl čas zaregistrovat v danou chvíli rozhovoru. Audiozáznam je nejčastěji využívaná metoda fixace a zároveň je autentický. (Mioviský, 2006)

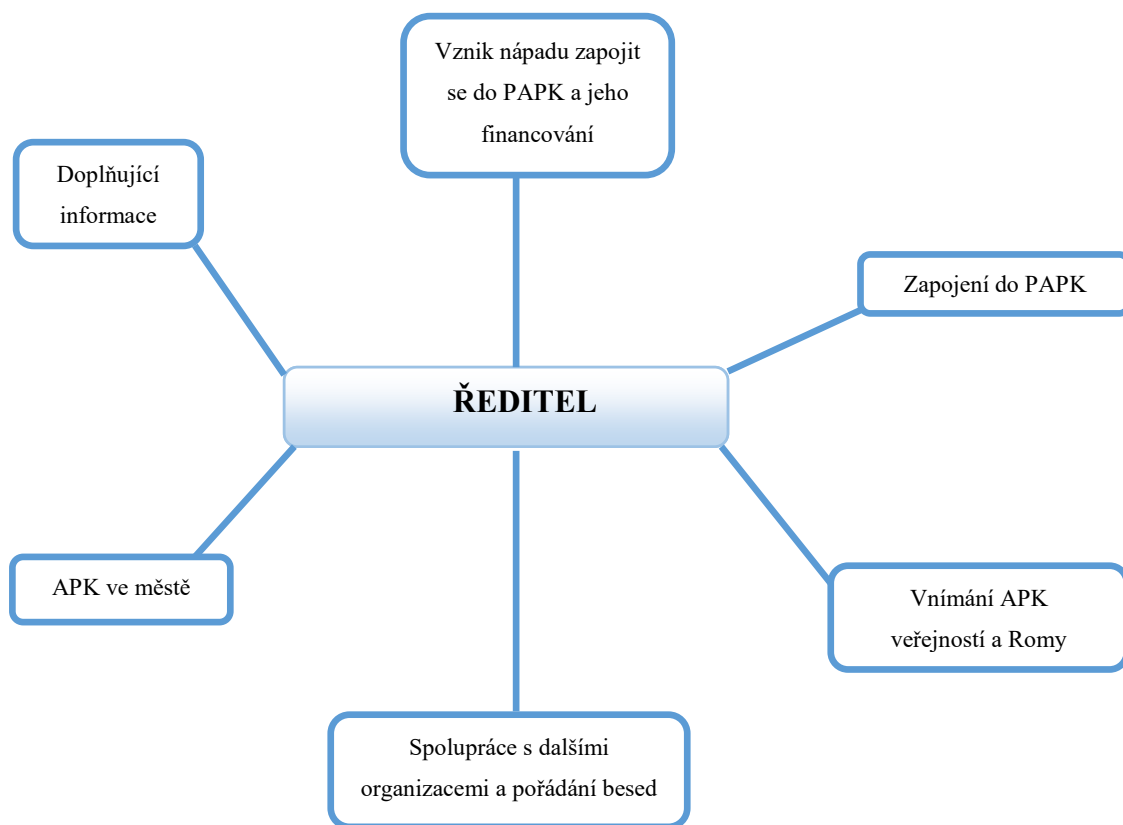
Po získání potřebných dat přišel na řadu další krok. Po přehrání rozhovorů začala transkripce, což lze vysvětlit jako převod netextové formy na textovou anebo přepis. Do textové podoby byly přepsány pouze informace, které souvisí s tématem. V odpovědích respondentů jsou zachována i nespisovná slova pro větší autentičnost. V textu jsou odpovědi vyznačeny kurzívou a napsány do uvozovek. Kompletní rozhovory v audiozáznamu jsou uloženy do počítače tazatele a slouží jako zdrojová data.

Dalším krokem bylo kódování. Analýza dat byla provedena pomocí techniky barvení textu. Mioviský ji definuje takto: „*Například každému ze šesti hlavních témat přiřadíme jednu barvu a následně pročítáme text a barvami označujeme všechna místa, která jednotlivých tematických oblastí týkají.*“ Po přepsání a vytisknutí rozhovorů byly tedy barevně v textu vyznačeny potřebné a nejčastější informace. (Mioviský, 2006)

9 Rozhovory

V této kapitole budou rozepsány jednotlivé rozhovory. Rozhovory se týkají toho, jak konkrétně v Hradci Králové probíhá projekt Asistent prevence kriminality. Hodnocen bude ředitelem Městské policie Hradec Králové, Mentorem a APK. Každý respondent měl v závěru rozhovoru příležitost se vyjádřit k dalším faktům, které nezazněly během rozhovoru, a považoval je za důležité zmínit. Před každým rozhovorem je přehledné schéma, které slouží k orientaci v rozhovorech.

Schéma č. 1: Ředitel městské policie

9.1 Ředitel Městské policie Hradec Králové

Určení termínu na realizaci tohoto rozhovoru probíhalo delší dobu z důvodu pracovní vytíženosti ředitele. Rozhovor probíhal u něho v kanceláři a panovala příjemná atmosféra. Na všechny mé dotazy jsem získala potřebné informace.

Vznik nápadu zapojit se do PAPK a jeho financování

O projektu se ředitel dozvěděl od svých kolegů z Ústí nad Labem, kde mají dlouhodobě problém se sociálně vyloučenými lokalitami. Tímto vznikl nápad, aby se i město Hradec Králové pokusilo do něho zařadit. Spouštěč celé této myšlenky o zařazení do PAPK se pojí s problémem, který ve městě vznikl. *„Město nešťastně začalo přidělovat městské byty problémovým občanům, které se nacházely v centru města. A hlavní spouštěč tohoto projektu byly neustálé problémy s těmito osobami v okolí hlavního nádraží a nedalekého obchodního domu Atrium a Tesco. Vedení obchodního domu si stále stěžovalo, že obchodní dům a jeho blízké okolí není pro ně určené, a že obtěžují jejich zákazníky před vstupem.“* Dále dodává, že pokud bylo nepříznivé počasí, přirozeně se tyto osoby přesunuly dovnitř a tam také vyvolávaly konflikty, dělaly nepořádek a obtěžovaly kolemjdoucí zákazníky. Co se týče financí na PAPK sděluje mi, že 90 % financuje MVČR, což se pohybuje asi okolo 20 tisíc Kč na osobu a 10 % musí platit město.

Zapojení do PAPK

Po splnění všech podmínek se město zapojilo do PAPK. Začátek projektu ve městě nebyl lehký, což vyplývá z odpovědi: *„Vlastně to bylo trochu celé chaotické, protože nikdo jsem s tím neměl doposud zkušenosti. Bylo s tím spojeno spoustu administrativních prací. Pak jsme museli vybrat vhodného Mentora, který bude mít právě ty asistenty na starost. Oslovili jsme zástupce velitele obvodu 1, protože známe jeho schopnosti a také proto, že on má s těmito osobami zkušenosti. Také pracuje na obvodu 1, kde právě tyto konflikty zpravidla nejčastěji vznikají, takže dobře zná tuto celou městskou část.“*

Následně se museli vybrat vhodní APK, a to nebyl vůbec lehký úkol, jelikož ve výběrovém řízení byly nastavené takové podmínky pro přijetí, které se záhy ukázaly jako nesplnitelné. Hned první podmínka byla skoro u všech uchazečů nesplněná – a to mít řádně

dokončené základní vzdělání nebo aby měli čistý trestní rejstřík. Proto se z těchto podmínek muselo ihned slevit, aby vůbec nějaký uchazeč byl vhodný. Výběrové řízení probíhalo standardně ústním pohovorem. Po splnění následně nových podmínek město přijalo vhodnou osobu na pozici APK. „*Musím říct, že jsme na začátku projektu měli asistenta, který byl obecně v romské komunitě brán jako autorita. A proto na ně měl dobrý vliv v době, kdy působil jako asistent. Bohužel už s námi nespolupracuje. On nasadil vysokou laťku jako asistent.*“ Dále ředitele napadá zvláštní situace, se kterou se museli vypořádat během vzniku PAPK a dodává: „*Když už máme asistenta a chceme mu přidělit uniformu, tak někteří Romové mají větší tělesnou hmotnost a my pro ně neměli dostatečně velkou uniformu, takže poté musíme shánět výrobce, který by byl schopný ušít dostatečně velké oblečení.*“

Vnímání APK veřejností a Romy

Ředitel uvedl, že asistenti neměli zpočátku dobrou pověst po městě. „*Romové si mysleli, že jsou donašeči, kteří se dali dohromady s městskou policií a chtějí jim uškodit.*“ Postupem času se situace změnila k lepšímu a nyní jsou, alespoň u většiny, APK vnímání neutrálně nebo kladně. Veřejnost se ale stále domnívá, že APK nic nedělají, že se pouze prochází po městě a povídají si.

Spolupráce s dalšími organizace ve městě, pořádání besed pro veřejnost

Zeptala jsem se, jestli by nebylo vhodné pro veřejnost uspořádat např. besedu, kde by se přiblížila práce APK a tím by se mohl změnit na ně názor. „*Žádné besedy nepořádáme, občas vyjde článek v novinách městského týdeníku. A nějaká jiná, další propagace není v plánu.*“ Spolupráci s dalšími organizacemi spočívá v tom, že pokud zaměstnanci těchto organizací potřebují získat informace přímo v terénu, můžou je APK doprovázet. Ti znají sociálně vyloučené lokality, znají i jejich obyvatelé a znají i jejich řeč, což velmi ulehčuje práci v komunikaci. Vzápětí ale i přiznává, že vidí ve spolupráci nedostatky. „*Avšak si myslím, že je problém s neziskovkami, protože obvykle pracovní dobu mají do pěti hodin. Jenže my bychom je potřebovali až pak. Během dopoledne a po obědě je ve městě poměrně klid, sem tam nějaký problém. Jenže pak se například vrátí děti ze školy. A v tuhle chvíli je právě potřeba, aby se jim někdo věnoval, protože se běžně potulují po městě a netráví smysluplně volný čas.*“

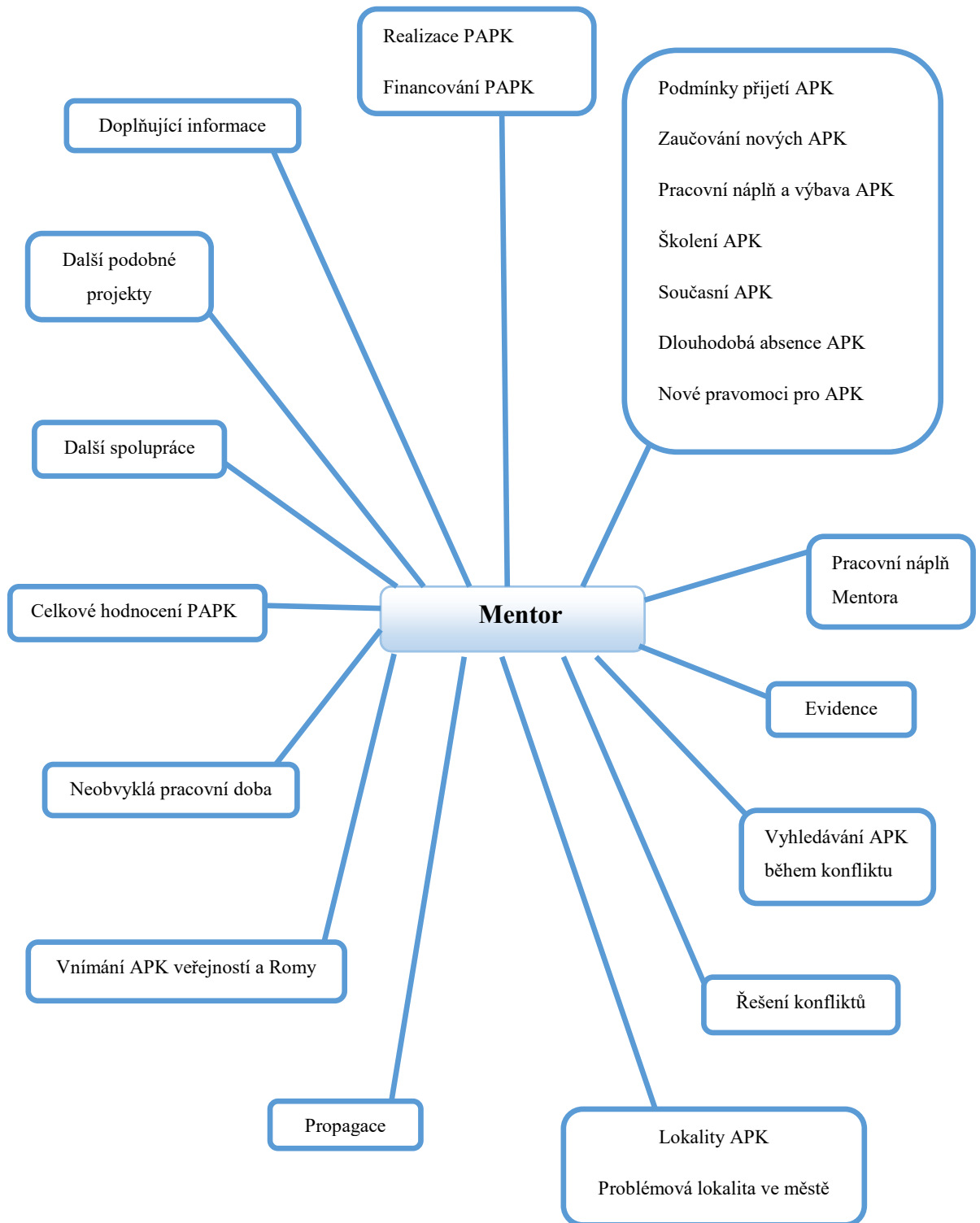
APK ve městě

V současné době se ve městě pohybují 4 APK, což ředitel považuje za dostatečný počet. Zároveň dodává, že pokud by chtěli navýšit počet APK, zřejmě by nastal problém, že ve výběrovém řízení by už nebylo „z koho vybírat“. Během pracovní doby APK nemají žádné pravomoci, pouze mohou komunikovat, což je také považováno za dostatečné. Nyní ve městě pociťují nárůst problémů s drogami a alkoholem. *„Vím, že v současné době u Romů výrazně narůstají drogy a konzumace alkoholu. K tomu by vám ale více řekl Mentor a asistenti.“*

Doplňující informace

„Napadá mě, že si moc neuvědomujeme, že máme kolem sebe spoustu bezdomovců. Ale nejsou to romští bezdomovci. Romové se totiž o své lidi umí postarat a my se o naše neumíme. Ale samozřejmě se to netýká jen bezdomovců, ale i dalších specifických skupin.“

Schéma č. 2: Mentor

9.2 Mentor

Mentor pracuje u městské policie 25 let. Je zástupce vedoucího velitele obvodního oddělení a zároveň i Mentorem. Na začátku celého projektu v Hradci Králové byl osloven

vedením, aby tuto funkci zastával, jelikož se zabýval romskou menšinou. Uvědomuje si, že má na Romy nějaký zvláštní vliv, ale nedokáže vysvětlit proč tomu tak je. Ví, že v některých případech na něho Romové dají. I z toho důvodu ho vedení oslovilo ke spolupráci v PAPH a pozvalo ho i na prvotní schůzku, kde se jednalo o tom, jestli ve městě vůbec tento projekt rozjíždět nebo ne. A dále dodává: „*A jestli bych byl schopný sehnat nějaké asistenty Romy, kteří by byli schopni tuto pozici zastávat. Já jsem byl jeden z těch, který od začátku tvrdil, že tento projekt nemůže nikdo fungovat, že není možný, aby to někdo chtěl dělat, a aby to k něčemu bylo. A možná na základě toho mě udělali Mentorem.*“ Projekt se podařilo ve městě rozjet, ale přiznává, že počáteční problémy a nejasnosti byly veliké. Od vzniku projektu se ve městě vystřídal přes 10 APK.

Realizace PAPH

Mentor uvádí, že se město k tomuto projektu dostalo pravděpodobně přes městský sociální odbor a ten ho předal na městskou policii. Z vedení se k němu už jen dostalo, že je možnost tento projekt zkusit využít a zda by byli schopni sehnat nějaké zaměstnance a zda by byli schopni tento projekt rozjet. „*Nejprve o tom jednal náš ředitel na městu, potom jsme to řešili tady u nás. Na tomto jednání byli ti, kteří by s tím měli, co dočinění a hodnotili jsme, jestli to je vůbec z našeho pohledu reálné. Zapojili jsme do hledání zaměstnanců jak neziskové organizace, tak pracáky, tak i státní policii. Hledali jsme všude, kde to bylo možné.*“

Realizace projektu byla od začátku chaotická, a také bylo těžké sehnat někoho, kdo bude chtít dělat APK. „*Protože nikdo z nás neměl představu, jak to funguje, jak my to budeme dělat, jak oni to budou dělat a co mají dělat. Byli jsme s kolegou v Ústí nad Labem na prvotním školení, kde jsem mluvil s ústeckým Mentorem. Tam nám ukázali, jak to mají nastavené, a jak to funguje. Tam mají sociálně vyloučené lokality, které my tady nemáme, takže jsme to samozřejmě museli nějakým způsobem přizpůsobit našemu městu a postupně se to rozjíždělo. Nastavili jsme si systém podle našich potřeb a celkem se to tady uchytilo a začalo to fungovat a do teď to funguje dobře.*“ Pokud se do pozice APK dostanou noví APK, a dokáží vyjít vstříc, snaží se jim Mentor také vyjít vstříc, pokud je to možné. Jedná se o rady, pomoc. „*Dokážeme se přimluvit, když jim schází ubytování, protože když je zaměstnancem města, má větší šanci ho získat.*“

Financování PAPK

„Tuším, že z 90 % ho financuje ministerstvo a zbylých 10 % je povinná spoluúčast pro obec, která tento projekt využívá. Víc k tomu nevím.“ Osobní ohodnocení APK také přesně nezná, ale prý by se mělo pohybovat od minimální mzdy až k 16 000 Kč.

Pracovní náplň mentora

Mentor sestavuje APK rozpis služeb, sleduje jejich průběh práce, zadává úkoly, zpracovává za APK výkazy odpracovaných hodin za měsíc a předává je účetní. Píše roční zprávy o celoroční práci pro nadřízené.

Podmínky přijetí APK

V původních podmínkách přijetí bylo stanoveno, aby budoucí APK měli čistý trestní rejstřík, aby neměli dluhy vůči městu a městským organizacím, a aby neměli problémy s alkoholem a drogami. Tyto podmínky se ukázaly jako nesplnitelné, protože takový romský občan zřejmě ve městě neexistuje, a proto se musely pozměnit a zmírnit. *„Trestný rejstřík nemusí mít úplně čistý, ale koukáme se, za co ty tresty měli. Asi bychom nezvali člověka, který byl trestaný za loupežné přepadení, za vraždu nebo násilné trestné činy. Ale vezmeme člověka, který měl problémy s placením alimentů nebo řídil motorová vozidla bez řidičského průkazu. Jsou to takové lehčí trestné činy. Samozřejmě rozlišujeme krádež z hladu, jak oni říkají, nebo jestli to jsou třeba různé podvody. A přimhouříme oči.“* APK se během práce nesetkávají se strážníky, pokud si je nezavolají na pomoc, a ni nemají k dispozici žádné informace, žádné skutečnosti, co se týče utajovaných dat a osobních údajů. A také mají pochopitelně podepsanou mlčenlivost. *„Mlčenlivost se týká hlavně toho, že jim řeknu, že se večer vypravíme na ubytovnu, tak oni to nesmějí těm rodinám dopředu říci, že bude přepadovka. Nedělám si iluze, že by jim někdy nedali echo. Párkrát se nám povedlo najít i na černo ubytované osoby a APK o tom věděli, ale neřekli nic, a ostatní byli překvapeni, že jsme tam přišli.“*

Zaučování nových APK

Nábor nových APK probíhá velmi těžce. Tato pracovní pozice nepatří k nejvyhledávanějším. *„Pokud už někoho seženeme a ten nám začne zanedlouho dávat najevo, že skončí, tak se snažíme hledat stále další a další zájemce. My jim nejprve dáme smlouvu na 2 měsíce, jestli to s nimi má vůbec smysl. Takže jim nejprve dáme oranžové vesty, aby byli*

odlišní na veřejnosti. Pokud se osvědčí, jim dáme řádné reflexní oblečení.“ Stává se, že zájemci přicházejí ve chvíli, kdy pro ně není volné místo, a proto si je Mentor nechává v záloze. „Pak za nimi přijdeme za půl roku, že bychom je potřebovali, ale to už nemají zájem pracovat.“ Domnívá se, že Romům chybí především motivace pracovat. Proč vůbec ráno vstát z postele. Na dávkách dostávají více peněz, a přitom mohou nelegálně pracovat. „Když je u toho někdo chytí a dá jim pokutu, tak jim to nevadí, oni ji stejně nezaplatí. Nemají totiž z čeho. To je z mého pohledu další velký problém, vyplácení sociálních dávek za nic.“

Pracovní náplň a výbava APK

Ve městě se nyní pohybují 4 romští APK, kteří pracují po dvojicích. Mají osmihodinové ranní a odpolední směny, ve kterých se střídají. Ranní směna je od 7:00 do 15:30 a odpolední do 11:30 do 20:00 hodin. Z toho je půlhodinová neplacená přestávka na jídlo. *„Jejich pracovní náplň spočívá v tom, že kontrolují nějaká riziková místa, co se týče romské komunity. Bud' se nám někde shlukují, děti dělají nepořádek a hluk na veřejném prostranství, což je většinou u obchodních center, kde obtěžují kolemjdoucí, žebrají o peníze nebo děti mají pocit, že obchodní dům je dětské hřiště. Od toho zde máme asistenty, oni do těchto míst docházejí a mluví s dotyčnými osobami.“* APK těmto osobám vysvětlují standardy běžného slušného chování dospělých a dětí, byť je to neuvěřitelné, tak v dnešní době někteří nechápou, že vůbec existuje standard slušného chování, dodává. *„Nedochází jim, že jejich obtěžování, je ostatním lidem nepříjemné a nestojí o to. Nechápu, že když oni si sednou na lavičku a nechají tam po sobě nepořádek a odchází, tak že si tam po nich chce sednout ještě někdo jiný.“* Když tyto popsání situace chodil řešit běžný strážník, tak Romové ihned na svou obranu začali používat výroky typu: *„Bílý to může dělat a černý nemůže, vy jste rasisti.“* Nyní tohle řeší asistenti a Rom Romovi neřekne, že je rasista. *„Naši asistenti se s nimi prostě lépe domluví než běžný strážník, i kvůli tomu, že rozumí jejich řeči. Zpravidla jim domlouvají česky, ale máme zkušenost, že když to nejde česky, tak na ně spustí romsky. Nejsem schopný říci, co jim tam říkají, ale když na ně spustí romsky, tak oni se sbalí a zafunguje to. Takže to je výhoda.“* APK během pracovní doby na sobě nosí reflexní bundu, v létě tričko. Tyto barvy jsou zvoleny z toho důvodu, aby byli co nejvíce podobní strážníkům a že jsou i lépe vidět z dálky. Jako další věc u sebe mají telefonní mobil, který využívají na komunikaci s Mentorem v případě, že se dostali do nestandardní situace, se kterou si nevědí rady. *„Zavolají mi a já jim vysvětlím, jak mají na místě postupovat. Na obranu jsme je ještě vybavili pepřovým sprejem. Samozřejmě jsme je náležitě poučili o jeho*

používáním, že se to nepoužívá jako deodorant, je to pouze na nutnou obranu v krajní nouzi. Použití pepřového spreje nelze přesně doporučit. Je to velmi tenká hranice.“

APK chodí po městě prioritně pěšky, pokud mají delší trasu, tak využijí místní hromadnou dopravu. Na jízdu autobusem mají kartičku, kterou se prokáží revizorovi, aby nemuseli platit pokutu, že u sebe nemají platnou jízdenku.

Školení APK

Součástí dotace je každoroční pravidelné školení. Školní se na začátku roku, poté zhruba v polovině a poslední školení je na konci roku. 5 dní v roce mají APK povinné školení, které je různě, nepravidelně a provádí ho akreditovaná firma. „*U nás to je Trivis. Školí nás lektor, který se na toto specializuje. Já se s asistenty scházím každé pondělí, sedneme si ke mně do kanceláře a zadám jim úkoly na celý týden. Co potřebuji udělat a zařídit, dám jim rozpis, kde se mají pohybovat a v jakých časech. A samozřejmě každé pondělí s nimi opakují základní věci, jako jsou platnosti obecně závazných vyhlášek, nutná obrana, krajní nouze. Oni mi zase řeknou informace z předešlého týdne, pokud se setkali s nějakým problémem, že si třeba nevěděli rady nebo si nebyli jisti, že se zachovali dobře. Tak ten problém spolu probereme. Víceméně mají školení každý týden, toto školení hlavně závisí na aktivitě každého mentora.“*

Evidence

Zpočátku Mentor chtěl, aby APK zapisovali každý den, co dělali. Toto se ukázalo jako zásadní problém. *„Jejich písemný projev z jednoho týdne jsem luštil a překládal do češtiny 14 dní. Já romsky neumím. I když se mě snažili něco naučit, tak je to pro mě cizí jazyk, který mi do hlavy neleze.“* Nyní je to tak, že v rozpisu dostanou předepsané lokality a popis toho, co tam mají dělat a APK to pouze „odfajfkují“, že to splnili. Ve spodní části rozpisu je místo, kam mohou poznamenat nečekanou situaci nebo problém, který museli vyřešit. APK nesmějí chtít po osobách předložit jejich občanský průkaz. Do svých záznamů pouze evidují jméno, které znají. Při nástupu na tuto pracovní pozici je podmínka znalost místní komunity. Romové se mezi sebou často neznají křestním jménem a příjmením, ale znají se pod přezdívkami, a právě i přezdívky APK stačí k evidenci. *„Kolikrát se stane, že všichni vědí, o koho jde, ale když se potřebuje zjistit jméno kvůli doručení dopisu, tak vlastně nikdo nezná jejich pravá jména. Sami mezi sebou v tom mají guláš.“* Já jako Mentor, musím každý rok, na základě té dotace, psát zprávy, jak to funguje. Píšu to pro ministerstvo, pro město, pro našeho ředitele. Každá zpráva je jiná, protože každého zajímá něco jiného. Našeho ředitele konkrétně zajímá, co se dělo ve městě, ministerstvo obecně zajímá, jak se u nás ta dotace využívá, kdo tady byl, jak dlouho tady dělal. Prostě sbírám informace v průběhu roku, a pak na konci roku musím napsat závěrečnou zprávu. Samá administrativa.“

Lokality APK

APK působí především u obchodního domu Atrium, Tesco a u nově postaveného Auparku a hned vedle v okolí hlavního nádraží. Dále na Moravském předměstí, Pod Zámečkem. *„Pod Zámečkem jsou sociální byty, občas se tam schází více Romů, rádoby k nim přijedou na návštěvy a 3 týdny jsou na návštěvě. Takže místo 10 ubytovaných rodin v celé ulici je najednou 20 rodin.“* Proto tam je nadměrný hluk a nepořádek. Jelikož nechodí do práce, tak do brzkých ranních hodin hrají na ulici na kytary a zpívají. Obvykle lidé v noci spí a přes den jsou vzhůru, a díky těmto odlišným způsobům života, zde často bývají neshody. Dále preventivně kontrolují ubytovny.

Řešení konfliktů

APK řeší konflikty ihned na místě. Pokud se konfliktní osoby, i přes výzvu APK, neuklidní, je přivolána hlídka městských strážníků, která zajistí celou situaci. V Hradci Králové je častým problémem požívání alkoholových nápojů na veřejnosti, i přesto, že obecně závazná vyhláška to zakazuje může za to být udělen příkaz na místě (dříve bloková pokuta) až do výše 10 tisíc korun českých. *„Pijí krabicák, víno, pivo, co kde sehnali, asistenti k nim přijdou a vysvětlí jim, že zde alkohol pít nemohou a doporučí jim, aby odešli pryč. Tyto osoby rády postávají na frekventovaných místech, protože to je ideální místo na žebrání. Často také machrují a vybízejí asistenty, aby ty měšťačky zavolali.“* Po příjezdu městských strážníků se obvykle zaleknou a raději bez dalšího protahování opustí místo.

Nelze určit, zda ve městě APK řeší více konfliktů s dospělými nebo s dětmi. Záleží na lokalitě. Ale v současnosti je na vzestupu problém, který se pojí k romským dětem. *„Bohužel už nefunguje ten romský král, který určoval nějaký řád ve rodině a ta podle toho fungovala. Dneska už ty děti, i díky hojnému počtu užívání marihuany, jsou takové neřízené střely, oni vidí u rodičů, že nemusí pracovat, peníze nějakým způsobem seženou, a navíc droga jim dodává nadbytečnou odvalu a sílu, a že už ani ti rodiče si s nimi kolikrát nevědí rady, natož pak asistenti. Dříve ta romská komunita byla semknutá, někdo jí tam velel. Dnes tomu tak není. I sami starší Romové nám potvrzují, že mladí Romové jsou nezvladatelní.“*

Pokud jsou APK přivoláni ke konfliktní situaci, měli by si už během cesty k této situaci v hlavě promyslet, jaké budou jejich následné kroky. Než tam dojdou, mají na to dostatek času. *„Když tam přijdou, tak aby věděli, co s tím budou dělat a vědět, čeho chtějí dosáhnout. Tento postup používají i městští strážníci.“* Nastane-li neobvykle vyhrcoená situace, mají za úkol APK celou situaci sledovat, kdo co dělá a volat strážníky, kteří by měli ihned přijet. APK jsou pak v pozici důvěryhodných svědků. *„Nyní se potýkáme s nešvarem rádoby hluchoněmých, kteří vybírají peníze nebo s Romkami, které mají superluxusní parfémy, které prodávají za nehorázné peníze. To jsou situace, které asistenti sami nevyřeší na místě, může to vyřešit městská policie, ale ta na to právě potřebuje svědky. Tito lidé mají naučené, jak se chovat, když přijede městská policie. Snažíme se, aby asistenti nebyli námi protěžováni, tak jeden asistent jde se strážníkem stranou a předá informace. Je to pro jejich ochranu, aby nebyli ve své komunitě vnímáni jako bonzáci a udavači. Druhý zůstává s ostatními a klidní situaci.“*

Vyhledání APK během konfliktu

Pokud nastane situace, že se občan setká s konfliktem na ulici, může tuto skutečnost ohlásit na linku 156, kam ihned vyjede hlídka strážníků vyřešit situaci. V případě, že konflikt souvisí s romskými obyvateli a nejsou u toho APK, tak se hlídka snaží zjistit, co nejvíce může, poté předá informace Mentorovi, který udělá opatření s pomocí APK. *„Asistenti docházejí i do rodin, když víme, o koho jde a co to je za rodiny. Ti zajdou k nim domů, promluví si s nimi, vysvětlí jim, že se nemůžou chovat tak, jak se chovali. Zkrátka na veřejnosti se musí chovat slušně, ať se nehádají s kolemjdoucími, nedělají nepořádek po zemi a tak.“* Někteří vysvětlení pochopí hned po prvním setkání, někdy to někomu trvá i 2–3 měsíce, než alespoň trochu uznají, že co dělají, je nesprávné a hloupé. *„Jejich mentalita, co jsem já stihl poznat za těch pár let, je úplně jiná než naše. Oni jsou od přírody hluční. 2 Romové jdou na nákup a v tom obchodě nakupuje dalších 300 lidí, ale kdo je slyšet, jsou ti 2 Romové, jak se hádají u másla, jestli vzít 1 nebo 3. Je jich všude plno, byť jsou 2.“*

Další spolupráce

„Spolupracujeme ještě s ospodem, kde je spolupráce na dobré úrovni. Řešíme s nimi problémy spojené s užíváním alkoholu, cigaret a drog u dětí.“ Také mu APK sdělují další informace, např. kde se nacházejí kontrolované osoby, popř. kde je potkali. I podle rozpisů Mentor zpětně dohledá s kým, kde a v kolik hodin se APK setkali.

S dalšími Mentory hradecký Mentor nespolupracuje, i když snaha byla. *„Měli jsme snahu, že bychom mezi sebou, jako města, udělali třeba fotbalový turnaj, a aby si asistenti sami sehnali hráče. Vše bylo naplánované, ale poté, když jsme stanovili závazný termín, tak se to ve finále nikomu nehodilo.“* Na tomto příkladu si lze ověřit fakt, že na Romy není spoleh. Denně jsou venku vidět děti, které zpívají, tancují nebo hrají fotbal. Městská policie s neziskovými organizacemi ve městě navrhovaly a chtěly zrealizovat volnočasové aktivity, které by využívali romské děti zdarma. *„Nápad to byl dobrý. Z naší strany. Romové o to absolutně nestáli. Nezáměř, jakmile se jim něco začne organizovat, tak od všeho dávají ruce pryč.“*

Současní APK

Ve městě jsou dvě dvojice APK a Mentor je s jejich prací spokojený a nepocítuje potřebu jejich řady rozšiřovat o další APK. Domnívá se, že se jim aktuálně podařilo vybrat takové osoby, které mají zájem o práci. *„Je pravda, že to jsou starší lidi před důchodem, takže jsou rádi, že mají alespoň nějaké peníze a je pravda, že i předtím pracovali někde na stavbách nebo tak. Nepatří mezi ty, který přijdou na sociálku, a vyřvávají tam, ať jim dají peníze, nemám co jíst, nemám kde bydlet. Tito se snaží.“*

Mezi APK byl dříve zaměstnán Rom, který byl vyučený malířem a práci odváděl dobře. Ten dal po 3 letech výpověď, protože ho údajně tato práce již nenaplňovala a má jinou práci. Nicméně je nyní veden na úřadu práce a chodí si tam pro dávky, dodává Mentor. *„Podle mě přišel na to, že na dávkách bude dostávat více peněz, a proto mu to tady u nás za těch pár tisíc nestojí dělat.“* Doufá, že podobný osud nenastane i se současnými APK.

Někteří APK si dříve vymýšleli různé důvody pracovní neschopnosti. Např. protože mají chřipku anebo že je bolí záda. V podstatě šlo o to, že je tato práce omrzela a nechtělo se jim vstávat každý den do práce. Toto se naštěstí u současných APK neděje. *„Pokud je opravdu někdo nemocný, dostane klasickou neschopenku. Asistenti moc dobře vědí, že na neschopnosti mají málo peněz, takže si ji moc neberou. Oni si berou raději dovolenou. Celkem mají nárok na 4 týdny dovolené jako kdokoliv jiný.“*

Dlouhodobá absence APK

Dlouhodobá absence APK se má na mysli taková, že v určitém časovém období nikdo nepracoval na pozici APK a ani nebyli žádní uchazeči. Tato situace však ve městě ještě nikdy nenastala. *„My jsme začali využívat toho, že se mezi sebou Romové znají, a že nám dohodili někoho, kdo je schopný do této práce chodit. A je pracovitý trochu.“* Dále Mentor popisuje situaci, že není nic neobvyklého, když za APK přijdou sami Romové a zajímají se o tuto práci a rádi by ji také vykonávali.

Avšak každá mince má dvě strany, takže i tato. Někteří se musí povinně přihlásit do výběrového řízení, protože je tam posílá Úřad práce. *„Někteří ale využívají toho, že jim zde dáme razítko, že tu byli, ale že tuto pracovní pozici nemohou vykonávat. Třeba že mají zdravotní problém a nemůžou celý den chodit po městě. V podstatě si sem chodí jen pro razítko, že zde byli, aby to mohli předložit na pracáku.“*

Problémová lokalita ve městě

Za nejproblémovější lokalitu v Hradci Králové Mentor považuje Pražské předměstí, kde bydlí romské rodiny a zároveň to považuje za jedno z ghet, které ve městě je. Uvádí, že tam jsou opravdu nastěhovaní ti nejproblémovější Romové, které nemají žádné návyky, neznají slušné chování a neznají základy hygieny. Do práce nechodí, místo toho chodí po sběrných dvorech, otravují ostatní spoluobčany a čekají, až jim někdo něco dá. Zároveň provádějí krádeže. Našla se tam i kradená auta. *„Prostě lidé, kteří jsou pro společnost nepoužitelní. Původně tam měla sídlo*

i neziskovka, která by to tam nějakým způsobem srovnala, ale to se nepodařilo. Oni neznají ničeho hodnotu. Když potřebují zatopit, tak něco někde vyrvou, když jsou vzteklí, tak vymlátí okno.“

Další lokalita se nachází v okolí Svinar, kde Romové žijí v luxusnější čtvrti v soukromých domech. Majitelka si je tam nastěhovala z důvodu vidiny velkého a rychlého zbohatnutí. Obyvatelé této čtvrti jsou z nich údajně dost zoufalí, protože do teď si tam poklidně žili a nyní je tam naprostá katastrofa. *„Hluk, špína. S asistentama se nám daří tyto Romy držet tzv. za plotem, že nedělají nepořádek a problémy na veřejnosti. I když to může být jen náš pocit, že je držíme. S majitelkou není komunikace na dobré úrovni, dělají si tam, co chtějí. Samozřejmě ona je nevystěhuje, protože z nich má velké peníze, které berou od pracáku.“*

Neobvyklá pracovní doba

Jak je známo, Romové jsou jedna velká rodina a každý o všem a o všech ví. A už vůbec se neutají žádná kulturní akce. Romové si občas v Hradci Králové pronajímají na večer kulturní dům, ve kterém pořádají vlastní taneční zábavy a plesy. APK tuto plánovanou událost nahlásí Mentorovi. *„Vždycky máme informace od asistentů, co to je za akci, kteří lidé se tam budou pohybovat, a podle toho my si zajistíme směnu, protože opravdu víme, že to jsou problematictí Romové, kteří dělají všude problémy. Proto směny posílíme i včetně strážníků i státní policie. Asistenti jsou venku a kontrolují situaci. Uvnitř ať si Romové dělají, co chtějí. Nás zajímá veřejný prostor. Aby se venku neprali, neřvali a takový ty věci.“* Dále popisuje situace, které dříve nastávaly v okolí Anenského náměstí. Tam kdysi fungovala diskotéka Fontána. Každý pátek se tam pořádaly romské zábavy. *„Každé sobotní ráno bylo o tom, že se ve dvě hodiny ráno před tou diskotékou Romové rvali, cokoli rozbíjeli a řevem budili ostatní spoluobčany. Po nasazení asistentů do těchto míst se situace zlepšila.“*

Vnímání APK veřejností a Romy

Čas od času se k Mentorovi dostane pochvala z řad občanů, ale nikdo za ním do kanceláře s pochvalou nechodí. Je známo, že APK byli zprvu mezi Romy považováni za „bonzáky“ „*Máme i zkušenosti s tím, že když je více Romů pohromadě, tak nic před sebou nechtějí asistentům říci, aby taky nebyly za bonzáky. Pak ale, když jsou sami, přijdou za asistentama dobrovolně a svěří se jim s jejich problémem, který se snažíme intenzivně řešit.*“

Propagace

Občané APK moc neznají. Vlastně je obvykle znají pouze od vidění díky jejich výraznému oblečení. Důvod, proč se po městě pohybují, ale většina nezná. Možná má na ně většina obyvatel stejný názor jako jsem ho měla já předtím, než jsem se o toto téma začala více zajímat. Myslela jsem si, že jen tak postávají u obchodního domu, kde si s kýmkoliv zapálí cigaretu, přitom si popovídají a za to dostanou zapláceno. Proto má další otázka vedla na téma lepší propagace APK. „*Propagace pro širokou veřejnost se neplánuje. Pro nás to je časově i finančně náročný. Na to já jsem malý pán. Na začátku celého projektu se občas objevily nějaké informace v televizních zprávách, občas vyšel novinový článek. Ale to je asi tak jediné.*“ Městská policie však není úplně pasivní. Pořádá např. dětské dny nebo různé besedy na různá témata, která jim přijdou důležitější než o APK. Často chodí do škol dělat preventivní programy nebo přednášet pro seniory, nyní hlavně o tom „Jak se bránit Šmejdům“.

Nové pravomoci pro APK

Na otázku, zda by Mentor přidal APK pravomoc, ihned bez rozmýšlení odpověděl, že by jim žádnou nedával, protože žádnou nepotřebují. Vystupují jako kterýkoliv občan a to stačí. Jediná jejich zbraň je jazyk. Základ je nevyvolávat konflikt, jinak to je cesta do pekla, uvedl. Při školení jsou APK vedeni k tomu, aby uměli konflikty řešit a zklidnili situaci. Během školení se i učí, jak mají jednat s lidmi. APK může z konfliktní situace odstoupit tím, že zavolá městské strážníky, a ti už to musí vyřešit. „*Z vlastní zkušenosti jim radím, jak pracovat s konfliktními lidmi. Žádný problém není takový, aby se nedal vyřešit. Obvykle to jsou banální situace, které se dají vyřešit, ale ta rozčilená osoba v tu chvíli nevidí žádné řešení. Nejdříve lidé konají, poté přemýšlejí. A asistenti by to měli mít obráceně.*“

Celkové hodnocení PAPK

Zásadní nedostatky v projektu Mentor nevidí. Hodnotí ho kladně. Ve městě kladně pociťujeme zlepšení situace s Romy. *„Je to dobrý start pro lidi, kteří chtějí pracovat. Ačkoliv oni moc nechápou, proč mají tak málo peněz, když musí denně vstávat do práce.“* Veřejnost i Romové už APK znají a vnímají je mnohem lépe než v začátcích projektu. O tento projekt se každoročně zvyšuje zájem i v jiných městech a je tomu rád, dodává Mentor.

Další podobné projekty

Nejen PAPK od Ministerstva vnitra České republiky, ale i další podobné projekty probíhají v České republice. Mentor mi vysvětluje, že ve městě probíhá současně s tímto ještě další projekt, který má na starosti Úřad práce. Jedná se o podporu dlouhodobě nezaměstnaných, na 1 rok. V rámci toho projektu může městská policie zaměstnat APK pouze na 1 rok. Tato osoba si po tom 1 roce hledá jinou práci nebo zůstává u stávajícího zaměstnavatele, pokud o něho zaměstnavatel má zájem. *„My tyto asistenty posíláme do škol, kde hlídají děti na přechodu. Po uplynutí ročního zaměstnání může zůstat ve škole jako jejich zaměstnanec nebo škola řekne, že na to nemá peníze a tím pádem pro nás už tento člověk nemůže vykonávat práci a my ho musíme propustit. A tak to je. Školy na ně nemají peníze, takže se jdou zase zaregistrovat na pracák.“*

Mentor mě zároveň ještě okrajově seznamuje s dalším podobným projektem, který probíhá v České republice, nikoli však v Hradci Králové. *„Je to projekt od EU a s ním nemám žádnou zkušenost, protože tento projekt u nás nikdy nebyl, ale co vím od kolegy z jiného města, tak to je asi nejhorší z těch tří projektů, co se týče financí.“*

Doplňující informace

„Nic dalšího bych nedoplnil. Vše bylo řečeno a odpovědi vám snad dostatečně poslouží.“

Schéma č. 3: APK

9.3 APK

Mentor mi pomohl domluvit schůzku s APK, která probíhala bez jeho přítomnosti. Rozhovor měl původně probíhat s jedním APK, pak s druhým APK. Bohužel to nevyšlo, protože přišel manželský pár, kde manžel byl dominantní a odpovídal i za manželku, která se rozhovoru zúčastnila spíše jako pozorovatel a kývnutím hlavy potvrzovala odpovědi.

Manželský pár bydlí v Hradci Králové, má dospělou dceru a 3 vnoučata. Pán se do Hradce Králové přestěhoval s rodiči v době, kdy navštěvoval základní školu a paní je původem ze Slovenska. *„Přijela sem na prázdniny za starší ségrou, která tady už bydlela. Našla si tady brigádu jako pomocnice v kuchyni. Pak zase odjela zpátky na Slovensko za matkou a mladším bráchou. Jenže se jí tu zalíbilo a měla tu práci, tak se zase vrátila. No a pak jsme se našli.“* Oba mají základní vzdělání. Paní pracovala většinou jako pomocná kuchařka, pak jako dělnice a pán celý život pracoval v oblasti stavebnictví. Oba mají zkušenosti i s podporou v nezaměstnanosti. APK dělají asi 3 roky.

Zájem o pozici APK

Manželský pár se k této práci dostal přes jejich známého, který pracoval též jako APK. *„My jsme za ním přišli a zeptali se ho, co to vlastně dělá. Nám se to zalíbilo a řekli mu, že to taky chceme dělat.“* Ten jim domluvil schůzku s Mentorem, aby jim vysvětlil podrobněji, co tato práce obnáší, jaké na ně budou kladeny požadavky apod. *„A tak jsme se domluvili. Celý život jsme byli zvyklí pracovat a nechtěli jsme být na pracáku. A taky chceme mít nějaký dobrý důchod.“*

Zaškolení

Po nástupu na pozici APK se nejprve teoreticky seznámili s činnostmi, které budou muset každý den vykovávat. Dále byli proškoleni všemi zákony, vyhláškami, etickými kodexy apod. V závěru proběhl nácvik situací, se kterými by se mohl APK setkat na ulici.

Pracovní den

APK chodí po městě ve dvojicích a střídají si 2 směny. Ranní směna je od 7:00 do 15:30 hodin. Odpolední je od 11:30 do 20:00 hodin. Tyto směny si střídají s druhým romským párem. Každé pondělí se Mentor sejde s APK, kde jim předá rozpis úkolů, kde a kdy se mají pohybovat celý týden. *„Musíme to dodržovat a děláme fajfky, že jsme to tam byli zkontrolovat.“*

A taky nám připomene, jak se máme chovat a tyhle právní povinnosti. No a pak už chodíme po městě.“ Ve městě chodí zpravidla pěšky. Pokud je ošklivé počasí nebo mají jít zkontrolovat místo na druhé straně města, využijí k tomu městskou hromadnou dopravu, ve které jezdí zadarmo. Celkově jim tato práce vyhovuje a jsou rádi, že tuto práci mají. Jsou rádi, že se přes den pohybují na čerstvém vzduchu a povídají si s lidmi. Jsou vybaveni reflexním oblečením, mobilním telefonem a nově dostali ještě pepřový sprej, který zatím nemuseli použít.

Řešení problémové situace

Několikrát bylo zmíněno, že APK mohou pouze komunikovat, že nemají žádnou pravomoc. *„Snažíme se jim vysvětlit, že to, co dělají, se nedělá. Například dítě sní sušenku, vyhodí obal na chodník, i když je koš metr od něj. Tak my jdeme za ním a vysvětlíme mu, že ten obal patří do koše. On je problém, že tohle neznají z domu. Tam si vyhazují věci, kam chtějí a nikdo je neokřikne, že se to nedělá.“*

APK sdělují, že každý den řeší „od každého něco“. Obvykle nepořádek, nadměrný hluk a křik na veřejnosti. Dále doplňují i žebrání. *„Ale teď se nám tu častěji vyskytuje i alkohol a drogy, teda hlavně tráva.“* Konzumace alkoholu a drog se týká především dětí staršího školního věku a mladistvých. Výhodou APK je, že znají ty děti a znají i jejich rodiče. *„Takže když tak hned víme, kdo co špatného udělal a víme, kde je hledat. Když dítě něco provede, tak mu většinou stačí pohrozit, že známe jeho rodiče, a že jim řekneme, co tady na ulici provádí za lumpárny. Hned si rozmyslí, jestli ještě něco provedou.“*

Řešit problémovou situaci není nic těžkého, když se ví, jak na to. Jediné nejproblematictější místo v Hradci Králové považují APK na Pražském Předměstí. *„Tam vlastně s nimi nejde žádná pořádná řeč.“*

Výchova dětí

APK se shodují, že dnešní výchova už není to, co bývala za ně. Dříve je rodiče více zkrátka, dnes rodiče nezajímá, co jejich dítě dělá, když přijde domů ze školy. *„Dneska jsou děti nezvladatelný. Některý. Aspoň tedy ty, se kterými se my setkáváme. Rostou jako dříví v lese. Těžko se jim něco vysvětluje na ulici, když to u nich doma takhle nefunguje.“*

Často během dopoledne potkávají ve městě stejné děti, které mají být určitě v té době ve škole. *„Doma asi dělají před rodičema, že jedou do školy, a pak půl dne prosedí v obchodáku na lavičce. To je zvláštní, ne? Ale budete se divit, nejsou to romské děti.“*

Vnímání APK veřejností a Romy

„Čas od času nás někdo zastaví. Ptaj se nás, co tady děláme, hlavně důchodci. Jinak si nás nevšímají.“ Romové je vnímají dobře. Když začínali být APK, tak všichni věděli, co jsou zač. Ale uvědomují si, že předchozí APK to měli těžší. „Ale víme, že na začátku to nebrali moc dobře. Že si mysleli, že asistenti jsou podrazáci.“

Doplňující informace

APK by tuto pracovní pozici doporučili i dalším Romům. *„Je to takový dobrý start, když se nemůžete nikde jinde v práci uchytit. Jenže dneska je problém, že se nikomu nechce pracovat. Jít si pro dávky je jednodušší způsob, jak přijít k penězům.“*

10 Diskuze

Při výzkumu byly především zjišťovány odpovědi na předem stanovené kategorie, jsou to: vznik PAPK, výběr vhodných uchazečů, konkrétní činnosti, další nové pravomoci a popř. něco další doplňující informace. Rozhovory probíhaly podle harmonogramu pro jednotlivé respondenty v období říjen 2017–leden 2018. V rozhovorech nezazněly odpovědi pouze na předem stanovené kategorie, ale i na další dotazy, které vyplynuly během rozhovoru, a považovala jsem za přínosné je zde sdělit.

Závěry z první kategorie, tedy vzniku PAPK, lze shrnout, že se ředitel i Mentor shodli na názoru, že dostali nejužitečnější praktické informace od kolegů z Ústí nad Labem, kde je tento projekt delší dobu realizován. Ovšem ani jeden z nich nezapomněl zmínit, že se potýkali s počátečními problémy realizace projektu. Také se shodli na podílu financování ze strany státu a města, což je 90 % od ministerstva a 10 % povinných od města.

Druhá kategorie byla zaměřena na výběr vhodných uchazečů. Opět nebyly shledány rozdílné odpovědi ředitele a Mentora. Uvedli, že výběr nebyl lehký, protože byly nastaveny nesplnitelné požadavky pro Romy. Posléze z nich museli slevit, aby vůbec někdo pozici APK mohl vykonávat. Ředitel navíc v této souvislosti dodává, že měli problém i s přidělováním uniforem z důvodu větší tělesné hmotnosti APK.

Třetí kategorie se věnovala konkrétní činnosti APK a Mentora. Zde mi ředitel sdělil, že se musím obrátit na Mentora a APK, kteří mi k tomu poskytnou dostatek informací. APK i Mentor se opět ve svých odpovědích shodovali, což vnímám velmi pozitivně. Dá se odvodit, že Mentor i APK spolupracují, vzájemná komunikace probíhá na dobré úrovni a obě strany mají jasně stanovené konkrétní činnosti. Prakticky stejné odpovědi byly i v zaškolování a ve školení v průběhu roku.

Čtvrtá kategorie se týkala možnosti přidělení nových pravomocí pro APK, což nikdo nepovažuje za nutné a současná situace řešení konfliktů je dostačující a převážně efektivní.

Poslední kategorie se týkala doplnění dalších informací, které během rozhovoru nezazněly. Nečekanou odpověď jsem získala od ředitele, který poukázal na fakt, že se nevyskytují romští bezdomovci, jelikož Romové se o svou rodinu a komunitu dokáží postarat v každé situaci. Upozornění na tuto skutečnost беру jako přínosnou k zamyšlení.

V původně stanovených kategoriích jsem získala dostatečné informace, v průběhu rozhovorů se vyskytly další oblasti, které bych zde ráda zmínila, i přesto, že odpovědi byly shodné.

Velkým tématem bylo, jak veřejnost a Romové vnímají APK. Všichni odpověděli, že APK byli zpočátku v PAPK vnímáni negativně, hlavně u Romů, protože je považovali za „bonzáky“ apod. Postupem času si na APK zvykli. Veřejnost je víceméně nijak zásadně nevnímá, a to jak v pozitivním, tak v negativním slova smyslu. Občas se senioři zeptají přímo APK, jaká je jejich úloha na ulici, sdělil při rozhovoru APK.

Nečekaným okruhem rozhovoru se stala i poznámka APK i Mentora o výchově Romů. Konkrétně o tom, že jsou nevychovaní a chybí jim autorita a vzor k pracovním návykům. Trávení jejich volného času také není adekvátní. Tuto skutečnost vnímají a reálně na ni pohlíží i sami APK, kteří pocházejí z romské společnosti.

Podle ředitele spolupráce s dalšími organizacemi má rezervy. Pravidelná spolupráce s dalšími Mentory neprobíhá, což já osobně hodnotím negativně z toho důvodu, že by si navzájem mohli vyměňovat zkušenosti, které by mohly posloužit jako inspirace ke zlepšení PAPK v daném městě.

Velký problém shledávám v oblasti propagace PAPK a samotných APK. Všichni respondenti potvrdili, že propagace ve městě neexistuje, ať už v podobě besed, propagačních letáků nebo představení pozice APK žákům na základních nebo středních školách.

V neposlední řadě chci zmínit celkové hodnocení PAPK, který je všeobecně hodnocen jako přínosný. A zájem o tento PAKP zůstává ve městě Hradec Králové i do budoucna.

Následující kategorie jsou zde jen okrajově zmíněny z toho důvodu, že odpovědi se shodovaly a není k nim víc co dodat nebo to jsou takové kategorie, které byly probrány jen s některými jednotlivci a nelze je porovnat s dalšími odpověďmi. Jsou to: řešení konfliktů, nové pravomoci, evidence, městské lokality, neobvyklá pracovní doba a další podobné projekty.

Při důkladném porovnání teoretické a praktické části jsem dospěla k závěru, že odpovědi respondentů k realizaci a celkovému průběhu PAPK, jsou totožné s doporučeními v Metodice. Je patrné, že Metodika je metodicky-praktický manuál a je určena pouze coby základní pomůcka pro realizaci PAPK. Samotná realizace se vždy odvíjí od situace v daném městě, a proto se nedá vždy striktně držet metodických pokynů. Oceňuji, že Metodika vychází nejen z rozborů bezpečnostní situace, z potřeb občanů a konkrétních podnětů, ale také se na ní podíleli specialisti z oblasti prevence kriminality, Mentoři a další strážníci OP, u kterých už byl PAPK realizován, a tak mohli smysluplně a reálně přispět vlastními zkušenostmi, popř. poukázat na nedostatky.

Na závěr této kapitoly bych se chtěla ještě vrátit k propagaci. Domnívám se, že je škoda, aby veřejnost nebyla více seznámena s pozicí APK. Dříve, než jsem se začala více zajímat o PAPK, jsem byla přesvědčena, že APK se po městě pouze procházejí, nic nedělají, povídají si s kolemjdoucími Romy a nejsou pro město potřební. Troufám si říci, že tuto ideu má i drtivá většina obyvatel města. Z tohoto důvodu bych uvítala propracovanější propagaci, např. v podobě realizace besed pro různé věkové skupiny, vč. malých dětí, protože jako je obecně známo „*co dítě neví, to nepoví*“ a určitě by se o tom zmínily v rodině. Samozřejmě je nutné myslet i na to, že pro každou věkovou skupinu musí být připravena speciální forma propagace.

Za nejúčinnější propagaci bych ale považovala to, že se vytvoří velké infomační letáky/billboardy, které by byly rozvěšeny po městě. Rozvěšeny by byly nejen v problémových částech města, ale i na frekventovaných místech jako jsou např. obchodní centra, hlavní vlakové nádraží, terminál hromadné dopravy nebo autobusové zastávky. Na letácích by měly být přehledné, stručné a výstižné informace o APK. Věřím, že tímto způsobem by se APK dostali do podvědomí občanů a zmírnila by se dezinformovanost.

Závěr

Hlavní záměr této práce spočíval v tom, že se porovnájí teoretické a praktické informace o realizaci projektu Asistent prevence kriminality, který probíhá v několika městech v České republice, vč. města Hradec Králové, o kterém se zmiňuji v praktické části.

Teoretická část posoužila k vysvětlení základních pojmů, které úzce souvisí s touto problematikou, a dále byly popsány kroky, které vedou k samotné realizaci PAPK a výběru vhodných APK. Pro tuto část jsem především využívala informace z webových stránek ministerstev a z Metodiky výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“. V samotném závěru teoretické části bylo hodnocení PAPK z různých měst z České republiky.

Stanovený výzkumný cíl - podrobně popsat, jak se v Hradci Králové v praxi využívá projekt Asistent prevence kriminality, který je dotovaný Ministerstvem vnitra České republiky, byl splněn. Metodologicky jsem využila v rámci kvalitativních metod rozhovory. Původně měly být součástí i kazuistiky, ale ty se nepodařilo uskutečnit z důvodu nedostatku informací. Rozhovory proběhly s ředitelem Městské policie Hradec Králové, Mentorem a APK. Porovnávala jsem odpovědi vzájemně mezi respondenty a současně jsem porovnávala jejich odpovědi z praxe s teoretickou částí. Při těchto krocích porovnávání jsem neshledala žádné rozdílné informace. Doporučení pro praxi jsem popsala v diskuzi.

I přesto, že APK jsou romského původu, snaží se svoji práci vykonávat poctivě. Svůj životní styl přizpůsobili tak, aby nebyl v rozporu s majoritní společností. Tento zažitý životní styl je pozitivně vnímán, a proto se snaží ho předávat dalším, méně přizpůsobivým spoluobčanům, nerepresivním způsobem jednání. Nerepresivní jednání APK obvykle nezapůsobí ihned na jedince. Proto je nutné si uvědomit, že pozitivní změny nenastávají bezprostředně po prvním kontaktu s APK, ale to je otázka dlouhodobého procesu, který vždy nemusí skončit efektivně.

Seznam použité literatury

ATKINSON, R., L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-013-97.

FISCHER, S. *Etopedie v penitenciární praxi*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2006. ISBN 9788070447727.

FISCHER, S. ŠKODA, J. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

HARTL, P. HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HRČKA, M. *Sociální deviace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. Základy sociologie. ISBN 80-85850-68-0.

KAPR, J. et al. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. Praha: Sociologické nakl. a Sociologický ústav ČSAV, 1991. Sociologické pojmosloví, sv. 1. ISBN 80-901059-1-2.

Metodika výběru, přípravy a činnosti (KA 10) „Asistent prevence kriminality“

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.

NOVOTNÝ, O. ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-3768.

PÁVKOVÁ, J. *Psychologie pro pedagogy: úvod do psychologie*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-645-1.

- REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.
- ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál, 1995. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-049-9.
- SAMKOVÁ, K. *Romská otázka: psychologické důvody sociálního vyloučení Romů*. Praha: Blinkr, 2011. ISBN 978-80-87579-03-9.
- ŠIMÍKOVÁ, I., VAŠEČKA, I. *Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace*. Brno: Barrister & Principal, 2004. ISBN 80-7364-009-0.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7.
- VOLAVKA, J. *Agrese a násilí*. In Hoschl, C. et al. *Psychiatrie*. Praha: Tigris, 2002, s. 161.
- WINKLER, J., PETRUSEK, M. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
- ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

Internetové zdroje

Jihočeský kraj. Útočník [online]. [cit. 201-12-013]. Dostupné z: <http://utocnik.kraj-jihocesky.cz>

JIRÁNEK, R. Projekt Asistent prevence kriminality [online]. [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/projekt-apk-ppt.aspx>

Karviná. Forezní značení 2017 [online]. [cit. 201-12-013]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/deje-se/forezni-znaceni-2017>

Ministerstvo vnitra České republiky. Asistent prevence kriminality [online] [cit. 2017-11-23]. Dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/asistent-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Ministerstvo vnitra České republiky. Republikový výbor pro prevenci kriminality [online]. [cit. 2017-10-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020 [online]. [cit. 2017-12-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-prevence-kriminality-cr-2016-2020-pdf.aspx> (pdf)

Policie České republiky. Utíkej, schovej se, bojuj! [online]. [cit. 201-12-013]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utikej-schovej-se-bojuj.aspx>

Prevence kriminality v České republice [online]. [cit. 2017-12-12]. Dostupné z: <http://prevencekriminality.cz>

Prevence kriminality v České republice. Asistent prevence kriminality [online]. [cit. 2017-12-12]. Dostupné z: <http://www.prevencekriminality.cz/projekty/overene-projekty-upr/asistent-prevence-kriminality/preventivni-projekt-asistent-prevence-kriminality-37cs.html?page=4>

Prevence kriminality v České republice. Známe nejlepší projekty prevence kriminality [online]. [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <http://www.prevencekriminality.cz/projekty/dobra-praxe/zname-nejlepsi-projekty-prevencekriminality-552cs.html>

Senior v kyberprostoru [online]. [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <https://elearning.ecrime.cz/course/view.php?id=17>

Zlín. Mobilní operační pracoviště [online]. [cit. 201-12-013]. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/zlinsti-straznicimaji-k-dispozici-mobilni-operacni-pracoviste-fotogalerie-aktuality-3436.html>